

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ <<ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ>>**

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :

**<<Η ΕΞΕΛΙΞΗ, Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΤΗΣ Ε.Ε. ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ>>**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΙΩΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ**

**ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ :
ΜΠΕΡΜΠΕΡΙΔΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A)ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 3
B) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	σελ.6
1)Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....	σελ.6
2)Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	σελ. 8
3)ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	σελ. 12
α) ΓΕΝΙΚΑ.....	σελ. 12
β) ΙΣΤΟΡΙΚΟ.....	σελ. 14
γ) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ.....	σελ. 16
δ) ΟΡΓΑΝΩΣΗ.....	σελ. 17
ε) ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....	σελ. 18
4)ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....	σελ. 19
α) Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1992.....	σελ. 19
β) ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....	σελ. 21
γ) Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΤΟΥ 1992.....	σελ. 23
δ) Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (Π.Ο.Ε.).....	σελ. 24
ε) Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑGENTA 2000.....	σελ. 25
Γ)Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....	σελ. 26
1)ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 26
2)ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ (Ε.Γ.Τ.Π.Ε-Π).....	σελ. 27
3)ΤΟ ΕΓΤΠΕ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΟ Γ' ΚΠΣ.....	σελ.29
α) ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΓΤΠΕ-Π.....	σελ. 29
β) ΕΓΤΠΕ-Π ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.....	σελ. 30
γ) ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ.....	σελ. 30
4)ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΚΓΠ) ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΓΠ.....	σελ. 32
5.1.)Η ΝΕΑ ΚΓΠ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....	σελ. 33
5.2.)ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 2005 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑ ΚΓΠ.....	σελ. 33
5.3.)ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ 4 ^{ης} ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2007-2013) ΣΕ ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	σελ. 35
5.4.)ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ 3 ^{ης} ΚΑΙ 4 ^{ης} ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.....	σελ. 39

6)ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....σελ.	41
7)ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.....σελ.	43
8)ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ.....σελ.	44
9)ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.....σελ.	46
I) Θέσπιση της ΚΓΠ (1957 - 1967).....σελ.	46
II) Η ΚΓΠ σε πλήρη λειτουργία (1968 -1979).....σελ.	47
III)Οι αρνητικές διαρθρωτικές επιπτώσεις της ΚΓΠ και οι πρώτες αναμορφώσεις (1980-1989)σελ.	48
IV)Η αναθεώρηση του 1992 και η ένταξη της Γεωργίας στους κανόνες του Π.Ο.Ε. (1990- 1996).....σελ.	50
V)Η πρόκληση της διεύρυνσης - Agenda 2000 (1997 - 2006).....σελ.	52
Δ)Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΜΕ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....σελ.	58
1)Πρόλογος.....σελ.	58
2)Η Κοινή Γεωργική Πολιτική.....σελ.	59
2.1.)Η καθιέρωση και οι αρχές της ΚΓΠ.....σελ.	59
2.2.)Η Κοινή Εμπορική Πολιτική της Κοινότητας.....σελ.	60
2.3.)Η κοινή γεωργική αγορά και η σχέση της με το διεθνές εμπόριο.....σελ.	61
2.4.)Η εξέλιξη της ΚΓΠ.....σελ.	63
2.5.)Το Σχέδιο Ντελόρ και η ΚΓΠ.....σελ.	64
2.6.)Η μεταρρύθμιση του 1992.....σελ.	65
2.7.)Η «Ατζέντα 2000».....σελ.	66
2.8.)Η σημερινή ΚΓΠ.....σελ.	68
2.9.)Προοπτικές και προκλήσεις της ΚΓΠ στον Γύρο της Ντόχα.....σελ.	69
3)Η ΚΓΠ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....σελ.	71
3.1.)GATT: συνοπτική παρουσίαση.....σελ.	71
3.2.)Αρχές της GATT.....σελ.	71
3.3.)Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ, World Trade Organization).....σελ.	72
3.4.)Στόχοι και χαρακτήρας του ΠΟΕ.....σελ.	73
3.5.)Ο Γύρος της Ουρουγουάης.....σελ.	74
3.6.)Ο αγροτικός τομέας και η GATT προ URAA.....σελ.	75
3.7.)Η πορεία προς την αναθεώρηση.....σελ.	76
3.8.)Ο αγροτικός τομέας κατά τον Γύρο της Ουρουγουάης (URAA).....σελ.	78
3.9.)Ο Γύρος της Ντόχα.....σελ.	83
4)ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.....σελ.	85

Η ΕΞΕΛΙΞΗ, Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΤΗΣ Ε.Ε. ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Α) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινή αγροτική πολιτική ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας και αποσκοπεί στην υλοποίηση των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 39 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας¹, ιδίως την κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών. Αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πολιτικές της Ένωσης (οι γεωργικές δαπάνες αποτελούν περίπου το 45% του κοινοτικού προϋπολογισμού). Στο επίπεδο της επεξεργασίας της υπόκειται στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων που προβλέπει ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο και τη διαβούλευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η ΚΓΠ προσδιορίζει την ανάπτυξη πολλών αγροτικών περιοχών. Οι επιπτώσεις της ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό από περιφέρεια σε περιφέρεια της Ε.Ε. ανάλογα με τις ειδικές περιβαλλοντικές, πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν και, εν μέρει, ανάλογα με τους τύπους παραγωγής και την οργάνωση της αγοράς.

Εδώ και δύο δεκαετίες καταβάλλονται προσπάθειες ώστε να ενσωματωθεί η γεωργική διαρθρωτική πολιτική στο ευρύτερο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο των αγροτικών περιοχών. Η εμπειρία έχει δείξει ότι η διαφοροποίηση δραστηριοτήτων, π.χ. η ανάπτυξη και η εμπορία προϊόντων υψηλής ποιότητας, ο αγροτουρισμός και τα επενδυτικά σχέδια που συνδέονται με το περιβάλλον, τα οποία είχαν παλαιότερα περιθωριακή σημασία, μπορούν να προσφέρουν νέες προοπτικές και ευκαιρίες στους αγρότες.

Στη συνθήκη για την ΕΟΚ, μια σειρά διατάξεων προβλέπουν τη δημιουργία κοινής πολιτικής στο γεωργικό τομέα. Έτσι το άρθρο 38, αφού ορίσει ότι η κοινή αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο γεωργικών προϊόντων², προχωρεί στη θέσπιση Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) για τα κράτη μέλη.

¹ ΙΣΤΑΜΕ – Ανδρέας Παπανδρέου, Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών – Οι δρόμοι της Ο.Ν.Ε., Ο.Ν.Ε. και Αγροτικός Τομέας – Αθήνα 2000 – σελ. 40.

² Στην συνθήκη περιγράφονται ως γεωργικά, τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας, της αλιείας καθώς και τα προϊόντα της πρώτης μεταποίησης που έχουν σχέση με αυτά.

Οι στόχοι της πολιτικής αυτής, όπως περιγράφονται στη συνθήκη είναι: 1) καθορισμός κοινών κανόνων ανταγωνισμού, 2) υποχρεωτικός συντονισμός των διαφόρων εθνικών οργανώσεων αγοράς και 3) οργάνωση αγοράς γεωργικών προϊόντων σε κοινοτικό επίπεδο.

Σε γενικές γραμμές η γεωργία υπήρξε ιστορικά σημαντική λόγω της σύνδεσης της με την ικανότητα ενός κράτους να διατηρήσει επίπεδα αυτάρκειας για τον πληθυσμό του αλλά και λόγω της διαπίστωσης ότι είναι ένας προβληματικός τομέας αφού συνδέεται με το φαινόμενο της αγροτικής εξόδου, των χαμηλών αγροτικών εισοδημάτων και των αντιφατικών αγροτικών πολιτικών. Αυτά τα τελευταία στοιχεία προβληματίσαν σε μεγάλο βαθμό τους σχεδιαστές της οικονομικής ένωσης στην Ευρώπη. Οι συνθήκες που επικρατούσαν στον αγροτικό τομέα της Ευρώπης τη δεκαετία του 1950 καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό το χαρακτήρα της ΚΓΠ.

Ο έντονος προστατευτισμός των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αποτέλεσε στοιχείο ανασταλτικό για κάθε απόπειρα κοινής οργάνωσης της αγροτικής παραγωγής και του σχετικού εμπορίου αγροτικών προϊόντων. Αν και ήδη το 1951 έχουμε την πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς αγροτικών προϊόντων (Πράσινη Συνένωση, Green Pool), ωστόσο δεν ήταν ακόμη αποδεκτή και η υιοθέτηση κανόνων ελεύθερου εμπορίου στο χώρο αυτό. Η λογική που δικαιολογούσε την παραπάνω άρνηση σχετιζόταν με φόβους για μείωση των αγροτικών εισοδημάτων, ιδιαίτερα των μικρών, και κατά συνέπεια η ύπαρξη διαφορετικού κόστους από χώρα σε χώρα επέβαλλε κανόνες έντονου προστατευτισμού.

Ωστόσο η εμπειρία από τη μεταπολεμική έλλειψη τροφίμων ήταν αρκετά ζωντανή ώστε η γεωργία να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία της Ενωμένης Ευρώπης. Η αναζήτηση ενός καλύτερου τρόπου οργάνωσης των ευρωπαϊκών πραγμάτων μεταπολεμικά και η άποψη ότι «η λύση στη γεωργία θα βρεθεί σε περιβάλλον ευρύτερο των εθνικών συνόρων» (S. Mansholt), ενίσχυσαν τις θέσεις εκείνων που πίεζαν για υπερεθνικό έλεγχο της γεωργίας.

Το αποτέλεσμα ήταν στη συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών στη Μεσσίνα της Ιταλίας 1957 να υιοθετηθεί η έκθεση Spaak που αποτέλεσε τη βάση για τη συνθήκη της Ρώμης. Η έκθεση αυτή αναφορικά με την ΚΓΠ επέβαλε τη συμπερίληψη της γεωργίας στη συνθήκη ως αναγκαιότητα λόγω του μεγάλου αριθμού των απασχολουμένων, της ανάγκης βελτίωσης των εισοδημάτων και της έκτασης που είχε πάρει η κρατική παρέμβαση.

Η ΚΓΠ, όπως διαμορφώθηκε στη συνέχεια, αποτελείται από ένα σύνολο κανόνων και μηχανισμών που ρυθμίζουν την παραγωγή, το εμπόριο και την επεξεργασία των γεωργικών προϊόντων στην Ε.Ε. δίνοντας όλο και μεγαλύτερη προσοχή στην ανάπτυξη της υπαίθρου.

Οι 5 στόχοι της ΚΓΠ σύμφωνα με το άρθρο 33 είναι³:

- Αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής, καθώς και την άριστη χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής και ιδίως του εργατικού δυναμικού.
- Εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού βιοτικού επιπέδου στον αγροτικό πληθυσμό με αύξηση των αμοιβών.
- Σταθεροποίηση των αγορών.
- Εξασφάλιση του εφοδιασμού.
- Εξασφάλιση λογικών τιμών στους καταναλωτές.

Οι τρεις βασικές αρχές που διέπουν την ΚΓΠ είναι η ενότητα στην αγορά (ενιαίες τιμές και ελεύθερη διακίνηση αγροτικών προϊόντων), η κοινοτική προτίμηση (ενιαίο εξωτερικό δασμολόγιο) και η οικονομική - δημοσιονομική αλληλεγγύη (κοινή χρηματοδότηση των μέτρων πολιτικής).

³ Δονάτος Παπαγιάννης – Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – 1999 – σελ. 478.

Β) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1) Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

Η ΚΓΠ κατόρθωσε να επιτύχει τους αρχικούς της στόχους: προώθησε τόσο την παραγωγή όσο και την παραγωγικότητα, σταθεροποίησε τις αγορές, εξασφάλισε την προσφορά αγαθών και προστάτεψε τους αγρότες από τις διακυμάνσεις στις παγκόσμιες αγορές. Ωστόσο μαζί με την επιτυχία προέκυψαν και ορισμένες ανεπιθύμητες παρενέργειες και προβλήματα: οι αγρότες της ΕΕ παρήγαν περισσότερο από όσο μπορούσαν να απορροφήσουν οι αγορές, με συνέπεια να δημιουργούνται υπερβολικά πλεονάσματα και να αυξάνονται οι γεωργικές δαπάνες της ΕΕ. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, κατά τη διάρκεια της πενήντάχρονης πορείας της, η ΚΓΠ υπέστη αρκετές μεταρρυθμίσεις.

Η πρώτη απόπειρα για μεταρρύθμιση πραγματοποιήθηκε μόλις δέκα χρόνια μετά την καθιέρωση της ΚΓΠ. Το 1968 η Επιτροπή δημοσίευσε το «Υπόμνημα για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ»⁴. Το σχέδιο αποσκοπούσε στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων στον τομέα της γεωργίας και στην προώθηση της δημιουργίας πιο μεγάλων και πιο αποτελεσματικών μονάδων γεωργικής παραγωγής και στην κοινωνικο-οικονομική πληροφόρηση και επαγγελματική εκπαίδευση των εργαζομένων στη γεωργία⁵.

Το 1972 εισήχθησαν στην ΚΓΠ διαρθρωτικά μέτρα με στόχο τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής γεωργίας. Όμως παρά τις συνεχείς διαρθρωτικές αλλαγές των επόμενων χρόνων, τα προβλήματα εξακολουθούσαν να υφίστανται, η προσφορά γεωργικών προϊόντων δεν ήταν αντίστοιχη με τη ζήτηση, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη συνεχιζόμενη αύξηση των πλεονασμάτων.

Το 1983 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για ριζική μεταρρύθμιση, που διατυπώθηκε επίσημα δύο χρόνια αργότερα με τη δημοσίευση του πράσινου βιβλίου σχετικά με τις «Προοπτικές της κοινής γεωργικής πολιτικής» (1985). Στόχος του πράσινου βιβλίου ήταν η εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης και σε γενικές γραμμές η ανάλυση εναλλακτικών λύσεων για το μέλλον της ΚΓΠ. Επίσης επεδίωξε να

⁴ Νίκος Μούσης – Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική – Εκδόσεις Παπαζήση - 2003 – σελ. 447

⁵ Οδηγία 72/159, 72/160 και 72/161, ΕΕ L 96, 23/04/72.

τοποθετήσει το πρόβλημα που υπήρχε και που αναμενόταν να οξυνθεί στο μέλλον. Βασική της επιδίωξη ήταν να καταστήσει τους παραγωγούς συνυπεύθυνους για τις επιπτώσεις από την αύξηση της παραγωγής, να τους ευαισθητοποιήσει σχετικά με τα αρνητικά μηνύματα της αγοράς και να τους προϊδεάσει ως προς την προδιαγραφόμενη, αρνητική επίσης, προοπτική κίνησης των τιμών⁶.

Το 1988 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία σχετικά με δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της «Κατευθυντήριας γραμμής για τις γεωργικές δαπάνες», που περιόριζε το ποσοστό του γενικού προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στις δαπάνες της ΚΓΠ. Αποφάσισε δηλαδή, ότι από το 1992 και μετά το μέγεθος του προϋπολογισμού θα είναι εκείνο που θα προσδιορίζει το επίπεδο των δαπανών της Κ.Γ.Π.⁷

Η μεταρρύθμιση του 1992 σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή της ΚΓΠ και είχε ως βασικά στοιχεία τα εξής: τη μείωση των τιμών των γεωργικών προϊόντων ώστε να γίνουν πιο ανταγωνιστικά στην εσωτερική και στην παγκόσμια αγορά, την αποζημίωση των αγροτών για την απώλεια εισοδήματος, καθώς και άλλα μέτρα σχετικά με τους μηχανισμούς της αγοράς και την προστασία του περιβάλλοντος. Σε γενικές γραμμές θεωρήθηκε επιτυχής, με θετικές συνέπειες για την ευρωπαϊκή γεωργία. Ωστόσο οι εξελίξεις των επόμενων χρόνων - οι διεθνείς τάσεις, η διεύρυνση προς την Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη, η προετοιμασία για το ενιαίο νόμισμα που προκάλεσε δημοσιονομικούς περιορισμούς, η αύξηση του ανταγωνισμού από προϊόντα τρίτων χωρών και ο νέος γύρος των διαπραγματεύσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου - επέβαλαν περαιτέρω προσαρμογή της ΚΓΠ, με άλλα λόγια, νέα μεταρρύθμιση. Η «Ατζέντα 2000» ήταν ένα βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Το φιλόδοξο πακέτο προτάσεων που έγινε γνωστό ως Agenda 2000, δεν ήταν παρά η απάντηση της Επιτροπής στην εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης το Δεκέμβριο του 1995 να προετοιμαστεί έγκαιρα για την υλοποίηση της πολιτικής δέσμευσης όσον αφορά στη διεύρυνση της ΕΕ προς τις χώρες της Κεντρικής-Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) και την Κύπρο. Πράγματι, πέραν της γενικής στρατηγικής για την διεύρυνση, το πακέτο περιείχε ένα σύνολο προτάσεων που αφορούσαν τόσο το

⁶Ναπολέον Μαραβέγιας, Μιχάλης Α. Τσινισιζέλης – Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικές-Πολιτικές και Οικονομικές Πτυχές – Εκδόσεις Θεμέλιο – σελ. 467.

⁷ Γ. Δημόπουλος-Ν. Μπαλτάς-Ι. Χασσίδ – Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Β', Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές – Εκδόσεις Ι. Σιδέρης – 2001-σελ. 546.

επόμενο χρηματοδοτικό πλαίσιο της Ε.Ε. για την περίοδο 2000-2006, όσο και τις αναγκαίες προσαρμογές που έπρεπε να επέλθουν στις υφιστάμενες κοινοτικές πολιτικές (κυρίως στην ΚΓΠ και στην πολιτική συνοχής μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων), ώστε η διεύρυνση να μην προκαλέσει κλυδωνισμούς στο όλο εγχείρημα.

Σε ό,τι αφορά την ΚΓΠ και για την αντιμετώπιση όλων των σχετικών προκλήσεων και αβεβαιοτήτων, η τελευταία αναθεώρηση αποφασίστηκε στα πλαίσια της Agenda 2000, μετά τη Διοργανική Συμφωνία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Βερολίνο το Μάρτη του 1999. Βασική προσέγγιση των προτεινόμενων αλλαγών υπήρξε η συνέχιση της πορείας που χαρακτήριζε με την αναμόρφωση του 1992, δηλαδή, με την περαιτέρω μείωση των θεσμικών τιμών (στην κατεύθυνση εξάλειψης της διαφοράς τους από το επίπεδο των διεθνών τιμών) και την αντιστάθμιση των μειώσεων με ενίσχυση ή επέκταση των άμεσων πληρωμών.

Η «Ατζέντα 2000» υπήρξε η πιο ριζική και η πιο ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής από τη γέννηση της. Τελικά το Συμβούλιο Κορυφής το Μάρτιο του 1999 υιοθέτησε τις προτάσεις της Επιτροπής επιφέροντας κάποιες τροποποιήσεις, η σπουδαιότερη των οποίων είναι μια δημοσιονομική πειθαρχία που εφαρμόστηκε από το έτος 2000 για τις δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού⁸. Αξιοποίησε την πρόοδο που άρχισε το 1992 και έθεσε μία γερή βάση για τη μελλοντική ανάπτυξη της γεωργίας στην Ένωση, καλύπτοντας όλες τις λειτουργίες της ΚΓΠ : οικονομική, περιβαλλοντική και όσον αφορά την ύπαιθρο.

2) Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τον Ιούνιο του 2003 το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας κατέληξε σε πολιτικό συμβιβασμό έχοντας ως βάση τις προτάσεις της Επιτροπής για τη Μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής όπως αυτές είχαν δημοσιευθεί τον Ιανουάριο του 2003.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάγκη για αλλαγές στην Κ.Γ.Π. ήταν κυρίως :

- Η ανάγκη τήρησης του παρόντος δημοσιονομικού φακέλου μέχρι το 2013 όπως αυτός αποφασίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, τον Οκτώβριο του 2002 και
- Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ο τρόπος εφαρμογής της Κ.Γ.Π. στα νέα Κράτη -Μέλη.

⁸ Δ. Ν. Μπουρδάρας – Οι Μηχανισμοί Στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για τα Γεωργικά Προϊόντα – Υπουργείο Γεωργίας – Αθήνα – 1999 - σελ. 12.

Οι νέες προτάσεις με την ενδιάμεση αναθεώρηση ήταν οι εξής⁹:

- α) αποδέσμευση των ενισχύσεων από την παραγωγή,
- β) εξάρτηση αυτών των πληρωμών από την τήρηση προτύπων και προδιαγραφών αναλογικά με το περιβάλλον, την ασφάλεια τροφίμων και την ασφάλεια στην εργασία,
- γ) αύξηση των χρηματικών πόρων της Ε.Ε. για την ανάπτυξη της υπαίθρου και μείωση της άμεσης στήριξης όλων των γεωργικών εκμεταλεύσεων,
- δ) νέο σύστημα ελέγχου των γεωργικών εκμεταλεύσεων,
- ε) λήψη νέων μέτρων αγροτικής ανάπτυξης για την τόνωση της ποιοτικής παραγωγής και της ενίσχυσης της ασφάλειας των τροφίμων.

Η Μεταρρύθμιση είναι ένας επαναπροσανατολισμός της ευρωπαϊκής γεωργικής πολιτικής που εισάγει νέες ριζικές αλλαγές και καινοτομίες. Φιλοδοξεί να δώσει στους παραγωγούς της Ε.Ε. μια σαφή προοπτική σχετικά με την γεωργική πολιτική μέχρι το 2013, καθιστώντας την ευρωπαϊκή γεωργία περισσότερο ανταγωνιστική και στραμμένη προς την αγορά. Ειδικότερα η αναθεωρημένη ΚΓΠ που τέθηκε σε ισχύ από τη 1/1/2005, έχει λάβει υπόψιν πολλά στοιχεία από την ενδιάμεση αναθεώρηση, ενόψει και της διεύρυνσης της Ε.Ε. Το σημαντικότερο που εισάγεται είναι το καθεστώς της **Ενιαίας Ενίσχυσης**. Αφορά την αλλαγή στον τρόπο καταβολής των ενισχύσεων (άμεσες ενισχύσεις) που δίνονταν μέχρι τότε. Η αναθεωρημένη ΚΓΠ προέβλεψε την καταβολή των ενισχύσεων μέσω της καθιέρωσης της *ενιαίας ενίσχυσης* στο οποίο δεν θα είναι συνδεδεμένο με το τι ο αγρότης θα παράγει (αποδεσμευμένο ποσό). Το ποσό της ενιαίας ενίσχυσης θα υπολογίζεται βάση των ιστορικών στοιχείων της περιόδου 2000-2002. Τα Κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν την διατήρηση μέρους του ποσού των άμεσων ενισχύσεων να δίνονται με το ισχύων καθεστώς εφόσον νομίζουν ότι το νέο καθεστώς (ενιαίας ενίσχυσης) θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή. Παρόλο αυτά, το μεγαλύτερο τμήμα των επιδοτήσεων καταβάλλεται απευθείας στους αγρότες, ανεξάρτητα με το ποια προϊόντα θα παράγουν και σε ποιες ποσότητες, στη βάση ιστορικών κεκτημένων δικαιωμάτων (*αποσυνδεδεμένη ενίσχυση*). Οι επιλογές για τη μορφή του συνδεδεμένου ή αποσυνδεδεμένου συστήματος που θα ακολουθηθεί πρέπει να γίνουν από τα Κράτη Μέλη στο διάστημα **2005 έως 2007**.

Ειδικότερα όσο αφορά τη χώρα μας, ο πρωτογενής τομέας και ειδικότερα η γεωργία κατέχει σημαντική θέση τόσο ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας όσο και

⁹Λατίφης Κ. – Η Προσαρμογή της Γεωργίας στους Νόμους της Αγοράς – Οικονομικός Ταχυδρόμος – 20/02/2002 – σελ. 10-13,

ως παράγοντας διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεγάλων περιοχών της ελληνικής επικράτειας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), ο γεωργικός τομέας στο σύνολο της χώρας συμβάλλει με ποσοστό 8% στο συνολικό ΑΕΠ, απασχολεί το 19,3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, κατέχει το 30,8% του συνόλου των εξαγωγών ενώ παράλληλα δημιουργεί προϋποθέσεις ανάπτυξης σε σημαντικό αριθμό άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων και ιδιαίτερα της μεταποίησης (βιομηχανία τροφίμων και ποτών, κλωστοϋφαντουργία, επεξεργασία καπνού κλπ).

Ο ρόλος του πρωτογενή τομέα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές είναι ιδιαίτερα σημαντικός, δεδομένου ότι το 61,7% του συνόλου των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα της χώρας κατοικεί στις περιοχές αυτές. Τέλος, σε πολλές περιοχές της χώρας ο γεωργικός τομέας συμβάλλει με ποσοστό άνω του 50% τόσο στο ΑΕΠ όσο και στην απασχόληση. Το ΕΓΤΠΕ-ΠΙ μέσω των ΠΕΠ, του Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» και του «LEADER» που βρίσκεται τώρα σε εφαρμογή, χρηματοδοτεί δράσεις και υποδομές που συμβάλλουν στη βελτίωση της υπαίθρου και είναι πολύ βασικός μοχλός ανάπτυξης της Ελληνικής γεωργίας. Προβλέπεται η εφαρμογή προγραμμάτων που στοχεύουν στην προσαρμογή της Ελληνικής γεωργίας στα σύγχρονα δεδομένα, αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αξιοποίηση του δυναμικού των περιοχών εφαρμογής.

Η αξιοποίηση των φυσικών και ανθρώπινων πόρων στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης προσαρμοσμένης στις ιδιαίτερες συνθήκες των περιοχών παρέμβασης όπως καθορίζεται από την ΚΠ LEADER+, αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για μία βιώσιμη αειφόρο ανάπτυξη.

Η προσέγγιση LEADER συνίσταται σε μια στρατηγική τοπικής ανάπτυξης η οποία επιτρέπει την επιλογή των καλλίτερων σχεδίων ανάπτυξης που προτείνονται από ομάδες τοπικής δράσεις που αντιπροσωπεύουν συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα¹⁰.

Συνεπώς, η αναπτυξιακή ανασυγκρότηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, όπου δεσπόζουσα θέση κατέχει ο πρωτογενής τομέας, αποτελεί το μοχλό για οποιαδήποτε προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης στο μεγαλύτερο μέρος του Ελλαδικού χώρου. Μετά την εφαρμογή δύο πολυετών αναπτυξιακών προγραμμάτων

¹⁰ <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/160032.htm>.

που συγχρηματοδοτήθηκαν από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Α' και Β' ΚΠΣ), η αναγκαιότητα παρεμβάσεων για την ενσωμάτωση των αγροτικών περιοχών στα νέα πρότυπα οργάνωσης του χώρου που απορρέουν από τις γεωπολιτικές εξελίξεις, την ενοποίηση του Ευρωπαϊκού χώρου, τα νέα πρότυπα χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και του νέου διεθνούς καταμερισμού εργασίας, συνθέτουν μία νέα πραγματικότητα και μία νέα πρόκληση.

Παρά τα σημαντικά βήματα προόδου που έχουν γίνει κυρίως σε θέματα βασικών υποδομών αλλά και υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, το πρόβλημα της «προσαρμογής» της ελληνικής αγροτικής οικονομίας παραμένει πάντα επίκαιρο. Το LEADER+ θα δώσει έμφαση κατά κύριο λόγο στην προσαρμογή των τοπικών αγροτικών οικονομιών στα νέα δεδομένα, συμβάλλοντας παράλληλα στην άμβλυνση και πρόληψη φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού αλλά και περιβαλλοντικής υποβάθμισης ενεργοποιώντας το τοπικό δυναμικό. Αφορά όλες τις αγροτικές περιοχές της Κοινότητας, αλλά οι επιλέξιμες περιοχές πρέπει να έχουν αποδείξει την ικανότητα να υλοποιήσουν το σχέδιο ανάπτυξης¹¹.

Παράλληλα η LEADER+ αναδεικνύει την καινοτομία, τη δικτύωση/συνεργασία μεταξύ των αγροτικών περιοχών, την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την ενσωμάτωση καθώς και υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας σε βασικές συνιστώσες του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

Στην προσπάθεια στήριξης του αγροτικού εισοδήματος στα πλαίσια εφαρμογής των ΠΕΠ (Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα) και των Κ.Π LEADER σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι αγροτουριστικές δράσεις.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι η Κοινή Γεωργική Πολιτική αποτελεί ιστορικά μια από τις κοινοτικές πολιτικές με τις μεγαλύτερες επιδοτήσεις. Στον τομέα αυτόν, παρατηρείται ιδιαίτερα έντονη μεταφορά αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία και αναλαμβάνει σε μεγάλο βαθμό τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής γεωργίας. Το τμήμα των γεωργικών δαπανών στο σύνολο του προϋπολογισμού της ένωσης έχει ωστόσο μειωθεί τα τελευταία χρόνια, με την σημαντική ανάπτυξη άλλων κοινοτικών πολιτικών και με την πολιτική θέληση να σταθεροποιηθούν οι γεωργικές δαπάνες¹². Το 2000, οι δαπάνες για τη γεωργία

¹¹Νίκος Μούσης – Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική – Εκδόσεις Παπαζήση – Αθήνα – 2003- σελ. 465.

¹²http://www.europa.eu.int/comm/publications/booklets/move/21/txt_el.pdf

ανταποκρίνονταν ακόμη στο 44% των δαπανών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (41 δισ. Ευρώ).

Οι στόχοι της ΚΓΠ, που καθορίζονται από τις Συνθήκες, δικαιολογούν τη σημασία από άποψη προϋπολογισμού αυτού του τομέα. Πρόκειται για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, για την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τον αγροτικό πληθυσμό, για τη σταθεροποίηση των αγορών, για την εγγύηση της ασφάλειας των αποθεμάτων, για την εξασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές. Αυτοί οι στόχοι έχουν επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό, αλλά η Κοινή Γεωργική Πολιτική μεταρρυθμίζεται κατά τα τελευταία έτη για να ληφθεί υπόψη το νέο πλαίσιο, κυρίως όσον αφορά το διεθνές επίπεδο και το περιβάλλον της γεωργικής δραστηριότητας.

Όπως αναφέρθηκε δύο μεγάλες μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ επήλθαν το 1992 και το 1999. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις που είχαν ως βάση τις πιο ανταγωνιστικές τιμές και την παροχή άμεσης βοήθειας στους αγρότες, κατέστησαν δυνατή τη μείωση των πλεονασμάτων. Επιπλέον στόχοι των μεταρρυθμίσεων ήταν η επιβράδυνση της εγκατάλειψης της υπαίθρου, η διατήρηση του περιβάλλοντος με την ενθάρρυνση κυρίως της εντατικής παραγωγής, η προώθηση της διατήρησης των παραδοσιακών εθίμων και η ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων π.χ. τουριστικών. Για τους ίδιους αυτούς λόγους, η ΚΓΠ βασίζεται επιπλέον σε έναν δεύτερο άξονα, την πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου. Σ' αυτή αφιερώνονται σημαντικοί πόροι: πάνω από 10% του συνόλου των γεωργικών δαπανών μεταξύ του 2000-2006 και άνω των 4 δισ. Ευρώ το 2000.

3) ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

α) ΓΕΝΙΚΑ

Θεμελιώδες χαρακτηριστικό της οργανώσεως της κοινοτικής γεωργίας είναι ότι τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα για θέματα γεωργικών αγορών. Η χαρακτηρισμένη σε ευρωπαϊκό επίπεδο αγροτική πολιτική καλείται Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ). Η ιστορική της εξέλιξη, η οικονομική και πολιτική της σημασία ως και το δημοσιονομικό της εκτόπισμα προβάλλουν την ΚΓΠ αφ' ενός

μεν ως τη σπουδαιότερη τομεακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, αφ' ετέρου δε ως φορέα και παράδειγμα της ευρωπαϊκής ενοποιήσεως.

Οι στόχοι της ΚΓΠ, κατά το άρθρο 33 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ), περιλαμβάνουν την αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας, την εξασφάλιση δικαίου βιοτικού επιπέδου για τον γεωργικό πληθυσμό, την σταθεροποίηση των αγορών, την επάρκεια του εφοδιασμού σε γεωργικά προϊόντα και την εξασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές. Οι στόχοι αυτοί πλαισιώνονται από λοιπούς όρους της ΣΕΚ που αφορούν στην κοινωνική συνοχή και στην προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι στο ίδιο άρθρο της ΣΕΚ αναγνωρίζεται η σχέση της γεωργίας με τις κοινωνικές δομές, οι διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών και η ανάγκη βαθμιαίας εφαρμογής της πολιτικής.

Τρεις είναι, μέχρι στιγμής, οι θεμελιώδεις αρχές λειτουργίας της ΚΓΠ¹³:

- (α) Η αρχή της ενότητας, δηλαδή η εγκαθίδρυση «κοινών οργανώσεων αγορών» για τα γεωργικά προϊόντα, οι οποίες διέπονται από κοινές τιμές και εναρμονισμένα επιστημονικά και διοικητικά πρότυπα και κανόνες.
- (β) Η αρχή της κοινοτικής προτιμήσεως, ήτοι η αναγνώριση προτιμησιακού καθεστώτος για τα κοινοτικά γεωργικά προϊόντα, εξασφαλιζομένου μέσω της επιβολής δασμών και ποσοστώσεων επί των εισαγωγών.
- (γ) Η αρχή της δημοσιονομικής αλληλεγγύης, δηλαδή η χρηματοδότηση της ΚΓΠ αποκλειστικώς από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό.

Σε ό,τι αφορά την παραγωγή της πολιτικής, αυτή είναι αποτέλεσμα λεπτών και ενίοτε επίπονων διαπραγματεύσεων και συμβιβασμών στους κόλπους της Κοινότητας. Σημαντικός παραμένει εδώ ο ρόλος των εθνικών αρχών γεωργίας. Σε σημαντικό παράγοντα διαμορφώσεως της ΚΓΠ έχουν επίσης αναδειχθεί οι διαπραγματεύσεις μέσω της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου/Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΓΣΔΕ/ΠΟΕ), ιδίως μετά την υπαγωγή των γεωργικών προϊόντων στο κανονιστικό πλαίσιο του ΠΟΕ με την συμφωνία του Γύρου της Ουραγουάης (1993).

¹³ Μούσης Νίκος – Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική – Εκδόσεις Παπαζήση – Αθήνα – 2003 – σελ. 455-456.

Β) ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η εξέλιξη της ΚΓΠ παρακολουθεί, όπως είναι φυσικό, τις διάφορες φάσεις των δύο κυριότερων φαινομένων του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, δηλαδή της εμβαθύνσεως και της διευρύνσεως.

Το στάδιο της θεσπίσεως και οργανώσεως της ΚΓΠ διαρκεί από το 1957 (έτος συννομολογήσεως της Συνθήκης της Ρώμης) έως το 1967, οπότε εγκαινιάζεται η εφαρμογή κοινών τιμών για τα γεωργικά προϊόντα. Κατά την περίοδο αυτή ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και αποφασίζονται οι μηχανισμοί υποστηρίξεως της γεωργικής παραγωγής.

Η ΚΓΠ τίθεται σε πλήρη λειτουργία το 1968, με την εφαρμογή του μηχανισμού στηρίξεως τιμών για απεριόριστες ποσότητες παραγωγής και του συστήματος των ελλειμματικών πληρωμών. Επίσης με το σχέδιο Μάνσχολτ (1968) προγραμματίζονται επεμβάσεις διαρθρωτικής φύσεως, όπως ο εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων, η εκπαίδευση των αγροτών και η παροχή κινήτρων για την αποχώρηση των ηλικιωμένων αγροτών. Η φάση αυτή διήρκεσε για μία περίπου δεκαετία (μέχρι το 1979), στο τέλος της οποίας η Κοινότητα είχε να επιδείξει την επίτευξη υψηλής παραγωγικότητας και επάρκειας. Σημειωτέον επίσης ότι κατά την περίοδο αυτή η γεωργική πολιτική εξακολουθεί να ασκείται ουσιαστικά ανεξάρτητα από τις άλλες πολιτικές της Κοινότητας.

Το επόμενο στάδιο (1980-1989) της ΚΓΠ χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση πλεονασμάτων παραγωγής, από τη διόγκωση του κόστους χρηματοδοτήσεως της, καθώς επίσης και από την εισδοχή της Ελλάδος και των Ιβηρικών χωρών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ο αγροτικός τομέας των οποίων παρουσίαζε ιδιαίτερα διαρθρωτικά γνωρίσματα και προβλήματα. Για την αντιμετώπιση των πλεονασμάτων, οι επενδυτικές ενισχύσεις περιορίζονται, από το 1985, σε μη κεκορεσμένους παραγωγικούς τομείς. Περαιτέρω, με το καλούμενο «1^ο πακέτο Ντελάρ» (1988) επιβάλλονται όροι δημοσιονομικής πειθαρχίας και περιορισμού των εγγυήσεων για τα κύρια γεωργικά προϊόντα, οι οποίοι αποσκοπούν στην εξισορρόπηση των δαπανών και στην ανάσχεση της ανόδου της παραγωγής. Με τον όρο δημοσιονομική πειθαρχία νοείται ότι οι δαπάνες υπέρ των γεωργικών προϊόντων του Ταμείου FEOGA-εγγυήσεις, θα μπορούν μεν να αυξάνονται αλλά με ρυθμό έως 74% της αύξησης του κοινοτικού

Α.Ε.Π. σε ετήσια βάση¹⁴. Ο παραγωγός πλέον αναλαμβάνει την ευθύνη της διαθέσεως, του μέρους της παραγωγής του, το οποίο δεν καλύπτεται από την κοινοτική εγγύηση.

Στο ίδιο πλαίσιο αποφάσεων επιχειρείται η σύνδεση της ΚΓΠ με την περιφερειακή και την κοινωνική πολιτική της Κοινότητας μέσω του συντονισμού των δράσεων των αντιστοίχων κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων.

Παρά τα αναληφθέντα μέτρα, η βελτίωση στις συνθήκες διαχείρισεως της ΚΓΠ δεν είναι δραστηκή. Εντείνονται επίσης οι πιέσεις από το εξωτερικό σε σχέση με την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουραγουάης.

Η περίοδος 1990 - 1995 καλύπτει δύο σημαντικά γεγονότα για την εξέλιξη της ΚΓΠ. Το πρώτο είναι η αναθεώρηση (1992) της ΚΓΠ, βασικό γνώρισμα της οποίας είναι η σταδιακή μετακίνηση από το σύστημα της στηρίξεως των τιμών των γεωργικών προϊόντων προς σύστημα ενισχύσεως του γεωργικού εισοδήματος μέσω αμέσων εκτατικών ή κατά κεφαλήν ζώου ενισχύσεων. Δεύτερο και μη ανεξάρτητο από το πρώτο βαρυσήμαντο γεγονός υπήρξε η συμφωνία (1993) για την ένταξη του γεωργικού τομέως στο κανονιστικό πλαίσιο του ΠΟΕ. Το διεθνές περιβάλλον καθίσταται έκτοτε θεσμικός παράγων στη διαμόρφωση της ΚΓΠ.

Από το 1996 η ΚΓΠ εισέρχεται σε νέα φάση, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλαμβάνει την προετοιμασία της προς ανατολάς διευρύνσεως, σημαντικό ζήτημα της οποίας είναι η ρύθμιση του συστήματος γεωργικών τιμών και ενισχύσεων στη διευρυμένη Ένωση. Επίσης εξακολουθούν να βαρύνουν τα προβλήματα χρηματοδοτήσεως της ΚΓΠ καθώς και οι ανισότητες στην κατανομή των αντισταθμιστικών πληρωμών. Υφίσταται παράλληλα, πίεση για μείωση των τιμών των γεωργικών προϊόντων, η οποία αποδίδεται όχι μόνο στην προοπτική της διευρύνσεως αλλά και στο νέο γύρο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ. Οι γενικές κατευθύνσεις για την μελλοντική πορεία της ΚΓΠ περιελήφθησαν στη καλούμενη Agenda 2000, όπως αυτή συμφωνήθηκε στο Συμβούλιο Κορυφής του Βερολίνου (1999). Οι ληφθείσες αποφάσεις απέβλεπαν αφ' ενός μεν σε δημοσιονομική σταθεροποίηση, αφ' ετέρου δε στην υπαγωγή της γεωργίας σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα βιώσιμου αναπτύξεως της υπαίθρου. Σε ό,τι αφορά την διεύρυνση, τα όρια πιστώσεων για την προγραμματική περίοδο 2000-2006 ορίσθηκαν ιδιαιτέρως, αφ' ενός μεν για το σύνολο των 15 χωρών - μελών της Ε.Ε., αφ' ετέρου δε για το σύνολο των υπό ένταξη χωρών, τόσο για την προενταξιακή όσο και για την μετενταξιακή περίοδο. Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του

¹⁴ Δ. Ν. Μπουρδάρης – Οι Μηχανισμοί Στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για τα Γεωργικά Προϊόντα – Υπουργείο Γεωργίας – Αθήνα – 1999 – σελ. 10.

Συμβουλίου του Βερολίνου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ακολούθως το 2002 προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, οι οποίες βρίσκονται ήδη στο στάδιο της εφαρμογής.

γ) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Σήμερα οι κοινοτικές δαπάνες για τη γεωργία είναι της τάξεως των 45 δισ. Ευρώ και αντιστοιχούν σε 45% του Κοινοτικού Προϋπολογισμού. Η κοινοτική παρέμβαση εκδηλώνεται αφ' ενός με την χρηματοδοτική στήριξη των γεωργικών αγορών, αφ' ετέρου δε με την εφαρμογή προγραμμάτων διαρθρωτικού χαρακτήρα. Το διαρθρωτικό μέρος δεν υπερβαίνει το 10% των συνολικών πιστώσεων για την γεωργία. Από το 1988, η ετήσια αύξηση των γεωργικών δαπανών περιορίζεται στο 74% της αυξήσεως του κοινοτικού ΑΕΠ.

Τρία είναι τα εφαρμοσθέντα συστήματα ρυθμίσεως των γεωργικών αγορών:

(α) Ο μηχανισμός στηρίξεως των τιμών των γεωργικών προϊόντων σε υψηλά επίπεδα (σε σχέση με τις διεθνείς τιμές), δια της εγγυήσεως της απορροφήσεως της παραγωγής από την Κοινότητα σε καθορισμένες ελάχιστες τιμές (τιμές παρεμβάσεως) και, βεβαίως, δια της επιβολής δασμολογικών μέτρων προστασίας. Υπό το σχήμα αυτό, και προκειμένου τα κοινοτικά προϊόντα να παραμείνουν ανταγωνιστικά διεθνώς, καθίσταται αναγκαία η χορήγηση εξαγωγικών ενισχύσεων στους παραγωγούς. Το οικονομικό βάρος του μηχανισμού αυτού φέρεται από τους καταναλωτές και, εφ' όσον δημιουργούνται πλεονάσματα ή κατ' αναλογία προς το μέγεθος των εξαγωγών, από το ΕΓΤΠΕ (Σκέλος Εγγυήσεων). Το σύστημα αυτό εφαρμόστηκε εξ αρχής για τα κύρια κοινοτικά προϊόντα άνευ περιορισμού της κοινοτικής εγγυήσεως. Από το 1988, όταν για πρώτη φορά τέθηκαν ανώτατα όρια για το ύψος της κοινοτικής εγγυήσεως και θεσπίστηκε η αρχή της συνυπευθυνότητας, η εφαρμογή του μηχανισμού στηρίξεως των τιμών, αν και υφίσταται, περιορίζεται διαρκώς.

(β) Ο μηχανισμός των ελλειμματικών πληρωμών. Εφαρμόστηκε εναλλακτικώς του προηγούμενου μηχανισμού κυρίως για την υποστήριξη της παραγωγής προϊόντων τα οποία χρησιμοποιούνται ως βιομηχανικές πρώτες ύλες (λ.χ. ελαιούχοι σπόροι για ζωοτροφές, βαμβάκι, καπνός). Με το σύστημα αυτό μεταφέρονται, υπό μορφήν επιδοτήσεων και αναλόγως προς το όγκο παραγωγής,

πόροι από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό στους παραγωγούς είτε αμέσως ή μέσω τρίτων.

(γ) Ο μηχανισμός των αντισταθμιστικών πληρωμών. Εφαρμόζεται σταδιακά από το 1992 και, ενώ αποσκοπεί στη μείωση των τιμών των γεωργικών προϊόντων μέσω του υποβιβασμού των τιμών παρεμβάσεων, εξασφαλίζει τα συμφέροντα των παραγωγών μέσω της χορηγήσεως αντισταθμιστικών εισοδηματικών ενισχύσεων. Στόχος της Κοινότητας είναι η πλήρης αντικατάσταση του μηχανισμού στηρίξεως τιμών από σύστημα αμέσων εισοδηματικών ενισχύσεων. Με την πρόσφατη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, οι εισοδηματικές ενισχύσεις παύουν να καθορίζονται, κατά μεγάλο μέρος, από το είδος και τον όγκο της παραγωγής.

Τόσο μέσω του σκέλους των εγγυήσεων, όσο και μέσω του διαρθρωτικού σκέλους, η ΚΓΠ μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος παρέχοντας κίνητρα για την τήρηση περιβαλλοντικών προτύπων και την εφαρμογή πρακτικών αβλαβών προς το περιβάλλον.

Ακανθώδες πρόβλημα για την ΚΓΠ έχει αποδειχθεί η εξισορρόπηση των διαρθρωτικών αδυναμιών του Ευρωπαϊκού Νότου, δοθέντος ότι η κοινοτική παρέμβαση, προσανατολισμένη σε τύπο γεωργίας διαφορετικό από τον μεσογειακό, τείνει να μεγεθύνει τις ανισότητες μεταξύ Βορρά και Νότου.

δ) ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η χρηματοδότηση της ΚΓΠ διενεργείται μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ). Το ΕΓΤΠΕ διαιρείται οργανικώς και λειτουργικώς σε δύο σκέλη¹⁵: (α) Το τμήμα Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ-Ε), το οποίο καλύπτει τις δαπάνες για την λειτουργία των γεωργικών αγορών και την εγγύηση των τιμών των προϊόντων, και (β) Το τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ-Π), το οποίο υποστηρίζει διαρθρωτικές δράσεις στο γεωργικό τομέα. Για το πρώτο σκέλος ο προγραμματισμός είναι ετήσιος, ενώ για το δεύτερο είναι συγκροτημένος σε πολυετή προγράμματα.

Από της εγκρίσεως της Agenda 2000 η λειτουργική διάκριση μεταξύ των ανωτέρω σκελών έχει ατονήσει. Εξαιρέσει των περιοχών του στόχου I της

¹⁵ Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος – Το δίκαιο της Ε.Ε. – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλλα – Αθήνα – 2003 – σελ. 241.

περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας, τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα υπάγονται έκτοτε στο τμήμα Εγγυήσεων.

Η διαμόρφωση της ΚΓΠ πραγματοποιείται δια της συνήθους κοινοτικής μεθόδου, δηλαδή δια της συντεταγμένης συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου Υπουργών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τα όργανα αυτά υποστηρίζονται από πλήθος επιτροπών εμπειρογνομόνων για την προετοιμασία και την εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου. Οργανωτική ιδιαιτερότητα αποτελεί η σύσταση Ειδικής Επιτροπής Γεωργίας για την επικουρία του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας στη θέση της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων.

Αναπόσπαστο μέρος της οργάνωσης της ΚΓΠ αποτελούν επίσης οι εθνικές αρχές γεωργίας. Οι αρχές αυτές είναι φορτισμένες αφ' ενός με την αρμοδιότητα της διαμορφώσεως των εθνικών θέσεων και σχεδίων, αφ' ετέρου δε με την μέριμνα για την αποτελεσματική εφαρμογή της ΚΓΠ και την επαγγελματική υποστήριξη των αγροτών.

ε) ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

Η τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΓΠ ευρίσκεται εν εξελίξει από της εγκρίσεως της Agenda 2000, στην οποία καθορίσθηκαν οι γενικές κατευθύνσεις της. Τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ συνθέτουν κυρίως τα εξής στοιχεία:

(α) Η αποσύνδεση των αντισταθμιστικών ενισχύσεων από την παραγωγή. Το μεγαλύτερο τμήμα των ενισχύσεων θα καταβάλλεται απ' ευθείας στον παραγωγό, ανεξαρτήτως της παραγόμενης ποσότητας και είδους, θα υπολογίζεται δε βάσει ιστορικών στοιχείων της εκμεταλλεύσεως κατά την περίοδο 2000-2002. Με την μέθοδο αυτή επιδιώκεται αφ' ενός μεν να δοθεί μια σταθερά εισοδηματική βάση στον παραγωγό, αφ' ετέρου δε να προσαρμοσθεί η παραγωγή στις τάσεις της ελεύθερης αγοράς. Εν τούτοις, μέρος των συνολικών ενισχύσεων δύναται να χορηγείται σε συσχετισμό με τον όγκο της παραγωγής προς αποφυγήν εγκαταλείψεως εκμεταλλεύσεων σε ευαίσθητες περιοχές. Η εφαρμογή της αποσυνδέσεως αρχίζει προαιρετικώς μεν από 1-1-2005, υποχρεωτικώς δε από 1-1-2007, ή, για τα γαλακτοκομικά προϊόντα, από 1-1-2008. Σημειώνεται ότι τα οπωρικά, τα λαχανικά και τα οινικά προϊόντα εξαιρούνται της αποσυνδέσεως.

(β) Η πολλαπλή (ή διασταυρούμενη) συμμόρφωση, δηλαδή η εξάρτηση του ύψους των αποσυνδεδεμένων ενισχύσεων από την τήρηση, εκ μέρους του παραγωγού, των κοινοτικών προτύπων για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημοσίας υγείας,

για την καλή μεταχείριση γαιών και ζώων καθώς και για την ποιότητα των τροφίμων. Αναλόγως προς την σοβαρότητα των παραλείψεων προβλέπεται η περικοπή των χορηγούμενων ενισχύσεων. Είναι αυτονόητο ότι θα απαιτηθεί η σύσταση συστήματος ελέγχου των επαγγελματικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διασυνδέσεως των ελέγχων με τον μηχανισμό πληρωμών.

(γ) Η λεγόμενη δυναμική διαφοροποίηση, δηλαδή η μείωση (κατά 3-5% ετησίως εντός της περιόδου 2005-2012) των ενισχύσεων των μεγάλων παραγωγών (δικαιούχων άνω των 5000 Ευρώ ανά εκμετάλλευση ετησίως) και η μεταφορά των εξοικονομούμενων πόρων σε διαρθρωτικά προγράμματα για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Με το μέτρο τούτο επιδιώκεται η πλέον ισόρροπη κατανομή των πόρων και η πριμοδότηση των μειονεκτουσών περιοχών. Επισημαίνεται ότι το 92% των Ελλήνων παραγωγών δεν αναμένεται να θιγεί από το μέτρο αυτό.

(δ) Η υπαγωγή της κοινοτικής πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου στην ΚΓΠ και η ανακατανομή των διαρθρωτικών αρμοδιοτήτων στα δύο σκέλη του ΕΓΤΠΕ.

(ε) Η δυνατότητα κατανομής μέρους των συνολικών ενισχύσεων βάσει εθνικών ή περιφερειακών κριτηρίων.

4) ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

α) Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1992

Αξιολογώντας τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής με κριτήριο τους στόχους της, όπως αυτοί διατυπώθηκαν στο άρθρο 39 της Συνθήκης της Ρώμης μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Η εξωτερική προστασία και οι σχετικά υψηλές αγροτικές τιμές σε συνδυασμό με τη χρήση σύγχρονων μεθόδων παραγωγής έκαναν την Κοινότητα όχι μόνο αυτάρκη, αλλά και πλεονασματική για πολλά από τα προστατευόμενα προϊόντα (σιτηρά, γάλα, βόειο κρέας, κ.α.). Η ανισορροπία αυτή βασίστηκε περισσότερο στη διαφορά προσφοράς και ζήτησης, με αποτέλεσμα το ύψος των πλεονασμάτων να υπερβαίνει κατά 10-35% τη συνολική κοινοτική ζήτηση. Το 1991, η αξία των πλεονασμάτων ανερχόταν σε 3,7 δισ. ECU. Στη φάση αυτή το πρόβλημα των πλεονασμάτων αποτελεί το κεντρικό πρόβλημα της ΚΓΠ, διότι από τα 2/3 του κοινοτικού προϋπολογισμού που απορροφά η ΚΓΠ, το 50% περίπου ήταν δαπάνες του FEOGA - Τομέα Εγγυήσεων που

χρηματοδοτούσαν τα μέτρα που αφορούσαν στην αποθεματοποίηση και στη διάθεση των πλεονασμάτων.

Παρά τον υπερδιπλασιασμό των δαπανών του Τμήματος Εγγυήσεων του FEOGA κατά την περίοδο 1975-1991 (από 4,5 δισ. ECU το 1975 οι δαπάνες αυξήθηκαν το 1991 σε 11,5 δισ. ECU σε σταθερές τιμές 1975), η ΚΓΠ δεν κατόρθωσε να βελτιώσει με μόνιμο τρόπο τα γεωργικά εισοδήματα. Μετά το 1978, όταν οι τιμές αγοράς άρχισαν να μειώνονται ή να σταθεροποιούνται λόγω της πίεσης των πλεονασμάτων, εμφανίστηκε κάμψη των γεωργικών εισοδημάτων. Έτσι το 1991, το μέσο πραγματικό εισόδημα των ευρωπαϊών γεωργών ήταν χαμηλότερο του αντίστοιχου εισοδήματος το 1975¹⁶. Αυτό όπως προαναφέρθηκε ήταν ακόλουθο της χρηματοδότησης, του 50% των δαπανών του FEOGA, μέτρων που είχαν στόχο την αποθεματοποίηση ή διάθεση των πλεονασμάτων. Επιπλέον, ο μηχανισμός των τιμών δεν αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο στήριξης των αγροτικών εισοδημάτων.

Το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών απορροφούνται από τις μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις και μάλιστα από εκείνες που χρησιμοποιούν τις πιο εντατικές μεθόδους καλλιέργειας. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι περίπου το 80% των δαπανών στήριξης από το FEOGA να απορροφώνται από το 20% των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Έτσι το ισχύον σύστημα της ΚΓΠ δεν προσφέρει επαρκή στήριξη των εισοδημάτων των μικρών και μεσαίων εκμεταλλεύσεων.

Πέραν από τα χρηματοδοτικά προβλήματα που δημιούργησε στην ίδια την Κοινότητα (με την έννοια ότι δεν ήταν δυνατή ανάλογη στήριξη άλλων κοινοτικών πολιτικών), η πολιτική αυτή δυσχέρανε τις διεθνείς σχέσεις της Κοινότητας με τους μεγαλύτερους εμπορικούς εταίρους της και τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μετατράπηκε από καθαρός εισαγωγέας σε καθαρό εξαγωγέα αγροτικών προϊόντων και τροφίμων.

Η αλλαγή αυτή δεν ήταν αποτέλεσμα συγκριτικού πλεονεκτήματος, αλλά συνέπεια πολιτικής στήριξης. Για το λόγο αυτό η Κοινότητα επικρίθηκε ότι χρησιμοποίησε την παρεμβατική πολιτική για κοινωνικούς λόγους υπέρ των αγροτών προκαλώντας αστάθεια στις διεθνείς αγορές των αγροτικών προϊόντων.

¹⁶Μπαλτάς Ν. «Η Κοινή Αγροτική πολιτική» στο Δημόπουλος, Γ., Μπαλτάς, Ν., Χασσίδ, Ι. «Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές» Τόμος Β, Εκδόσεις Σιδέρης Ι, 2001

Οι τιμές που καθορίζονται από την ΚΓΠ για τα περισσότερα προϊόντα είναι αρκετά υψηλότερες από τις διεθνείς τιμές, με συνέπεια ο Ευρωπαίος καταναλωτής να ωφελείται από την σταθεροποίηση των αγορών και την επάρκεια των αγαθών, αλλά να ζημιώνεται εξαιτίας των τιμών. Από την άλλη πλευρά, οι καταναλωτές των ασθενέστερων οικονομικά χωρών δαπανούν ένα σημαντικό μέρος των διαθέσιμων εισοδημάτων τους σε προϊόντα αγροτικής προέλευσης. Έτσι παρατηρήθηκε μεταφορά πόρων από τους Καταναλωτές προς τους Πλούσιους παραγωγούς της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης.

Τέλος, η εισαγωγή της βιοτεχνολογίας και η αύξηση της χρήσης των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων συνετέλεσαν στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, επιβαρύνοντας όμως την ποιότητα των τροφίμων, προκαλώντας αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον.

Όλοι αυτοί οι αρνητικοί παράγοντες ήταν οι αιτίες που η αξιοπιστία της ΚΓΠ κλονίστηκε. Ήταν εύλογη επομένως η πίεση που ασκήθηκε από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στον γύρο της Ουρουγουάης στα πλαίσια της GATT για μεταβολή του ισχύοντος συστήματος της ΚΓΠ.

β) ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

Η ανάγκη για αναθεώρηση της ΚΓΠ είχε πρωτοεμφανιστεί από την εποχή του σχεδίου Mansholt στο τέλος της δεκαετίας του '60. Όπως είχε διαπιστωθεί η πολιτική των αγορών και των τιμών δεν ήταν σε θέση να λύσει το μακροχρόνιο πρόβλημα του αγροτικού τομέα: γεωργικό εισόδημα ανάλογο αυτών σε άλλους κλάδους της οικονομίας, συγκρίσιμες συνθήκες ζωής. Οι μικρές και παραδοσιακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις δεν είχαν προοπτικές ανάπτυξης και για τον λόγο αυτό απαιτούνταν η λήψη μέτρων για τη δημιουργία βιώσιμων και ανταγωνιστικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στις οποίες θα απασχολούνταν νεότεροι και δυναμικότεροι αγρότες. Το σχέδιο Mansholt ουδέποτε υλοποιήθηκε στην αρχική του μορφή. Στο πλαίσιο του σχεδίου αυτού όμως εκδόθηκαν διάφορες μεταρρυθμιστικές οδηγίες που αποτέλεσαν και τα πρώτα μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής.

Το θέμα αναθεώρησης της ΚΓΠ έγινε πάλι επίκαιρο κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων της Βρετανίας με την ΕΟΚ, με βασικό επιχείρημα ότι ο Τομέας των Εγγυήσεων του FEOGA αν και απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των κοινοτικών πόρων, συμβάλλει πολύ λίγο στην πραγματοποίηση των στόχων της Ρώμης.

Στην συνέχεια οι συνεχώς αυξανόμενες δαπάνες της ΚΓΠ, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, καθιστούσαν επιτακτική την ανάγκη αναδιάρθρωσης της με στόχο τη δραστική μείωση του κόστους εφαρμογής της. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή εξέδωσε ένα σχέδιο που απέβλεπε στην ελάττωση της παραγωγής των πλεονασματικών προϊόντων μέσω μείωσης των τιμών. Παρά τη μείωση βέβαια των τιμών η παραγωγή εξακολουθούσε να αυξάνει, οπότε η Επιτροπή προχώρησε σε λήψη συμπληρωματικών μέτρων, όπως η επιβολή τελών συνυπευθυνότητας, ποσοτώσεων στην παραγωγή κ.α.

Παρά τα μέτρα που υιοθέτησε η Κοινότητα για τον έλεγχο της παραγωγής, ο στόχος αυτός δεν επιτεύχθηκε, με συνέπεια το 1984 να υπάρξει αδυναμία χρηματοδότησης της ΚΓΠ από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό. Τελικά επιτεύχθηκε συμφωνία για την υιοθέτηση συμπληρωματικών μέτρων που περιελάμβαναν περαιτέρω μείωση των τιμών, βαθμιαία κατάργηση των Νομισματικών Εξισωτικών Ποσών (ΝΕΠ) και ποσοτώσεις στην παραγωγή γάλακτος.

Τα προβλήματα παρ' όλα αυτά με την ΚΓΠ συνεχίστηκαν. Τον Μάρτιο του 1987 το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας απέτυχε στο να καταλήξει σε συμφωνία για τη μείωση των αγροτικών τιμών, με συνέπεια οι σχετικές δαπάνες να υπερβούν τα προβλεπόμενα στον προϋπολογισμό ποσά κατά 15%. Παράλληλα, οι κύριοι ανταγωνιστές της Κοινότητας ισχυρίζονταν ότι οι κατά καιρούς προτεινόμενες ή εφαρμοζόμενες αναθεωρήσεις οφείλονταν στις αδυναμίες της Κοινότητας για κατάρτιση του Προϋπολογισμού και όχι στην ειλικρινή επιθυμία για απελευθέρωση των αγορών και αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων.

Το 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι από το 1992 και μετά, το μέγεθος του προϋπολογισμού θα είναι εκείνο που θα προσδιορίζει το επίπεδο των δαπανών της ΚΓΠ. Αυτό συνεπαγόταν τη λήψη πρόσθετων μέτρων για περαιτέρω μείωση της παραγωγής των πλεονασματικών προϊόντων και ενίσχυση του ρόλου των δυνάμεων της αγοράς. Μεταξύ των μέτρων, που κυρίως περιλαμβάνονταν στο πακέτο Delors, είναι οι «σταθεροποιητές παραγωγής», οι «αυτόματες αναπροσαρμογές τιμών», η εφαρμογή του συστήματος αγρανάπαυσης κ.α. Παράλληλα, η Κοινότητα, προκειμένου να αμβλύνει τις αρνητικές συνέπειες, ανακοίνωσε διάφορα μέτρα, όπως συνέχιση και επέκταση του θεσμού της πρόωρης συνταξιοδότησης, άμεσες οικονομικές ενισχύσεις προς τους αγρότες μειονεκτικών περιοχών της Κοινότητας κ.α..

Από όλα αυτά προκύπτει ότι η Κοινότητα κατέβαλε αρκετές προσπάθειες για αλλαγή της αγροτικής πολιτικής. Η εύρεση όμως μιας αποδεκτής λύσης στο πρόβλημα

«αναθεώρηση της ΚΓΠ» προσέκρουε πάντοτε στα εθνικά συμφέροντα των χωρών μελών.

γ) Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΤΟΥ 1992¹⁷

Το Μάιο του 1992, το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας έφθασε σε μια πολιτική συμφωνία σχετικά με τις μεταβολές της ΚΓΠ, οι οποίες όμως δεν αναιρούν τους στόχους της που διατυπώνονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης της Ρώμης και τις τρεις αρχές στις οποίες στηρίζεται (Ενιαία Αγορά, Κοινοτική Προτίμηση, Χρηματοδοτική Αλληλεγγύη).

Η αναθεώρηση μεταθέτει τη στήριξη από τις τιμές, στις άμεσες ενισχύσεις/πληρωμές απευθείας στον παραγωγό. Η μείωση τιμών αντισταθμίζεται από την χορήγηση εισοδηματικών ενισχύσεων ανά εκτάριο ή ανά κεφαλή ζώου. Συγχρόνως η μεταρρύθμιση εισάγει νέα μέτρα πολιτικής που συμπληρώνουν τα ήδη υπάρχοντα, π.χ. περιορισμό της χρήσης συντελεστών παραγωγής και διατήρηση του μέτρου των ποσοτώσεων στην παραγωγή γάλακτος.

Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει επίσης «συνοδευτικά μέτρα» που αφορούν στην πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών, την αναδάσωση και την εφαρμογή φιλικών προς το περιβάλλον πρακτικών. Από τα αποτελέσματα της αναθεώρησης της ΚΓΠ του 1992 υπάρχουν οι εξής διαπιστώσεις¹⁸.

- τα τεράστια αποθέματα που υπήρχαν μειώθηκαν δραστικά για όλα τα προϊόντα,
- η δημοσιονομική δαπάνη για την ΚΓΠ κρατήθηκε υπό έλεγχο,
- τα γεωργικά εισοδήματα βελτιώθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 4,5% κατά τη περίοδο 1992-1996, που διαφοροποιείται μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., καθώς και των κλάδων με περισσότερο ευνοημένους εκείνους που εφαρμόστηκε η μεταρρύθμιση του 1992.

¹⁷Γ. Δημόπουλος-Ν. Μπαλτάς-Ι. Χασσίδ – Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος β', Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές – Εκδόσεις Ι. Σιδέρης – Αθήνα – 2001 – σελ. 547.

¹⁸Μπαλτάς Ν. «Η Κοινή Αγροτική πολιτική» στο Δημόπουλος, Γ., Μπαλτάς, Ν., Χασσίδ, Ι. «Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές» Τόμος Β, Εκδόσεις Σιδέρης Ι, 2001

δ) Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (Π.Ο.Ε.)

Η συμφωνία που επιτεύχθηκε κατά τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης στα πλαίσια της GATT, η οποία τέθηκε σε ισχύ από τον Ιούλιο του 1995 και διήρκεσε μέχρι τον Ιούνιο του 2001, αποτελεί σταθμό στην ιστορία του διεθνούς εμπορίου αγροτικών προϊόντων. Είναι η πρώτη γενική συμφωνία που συμπεριλαμβάνει τα αγροτικά προϊόντα. Η Συμφωνία για τα αγροτικά προϊόντα δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη σε τρεις βασικές περιοχές: εσωτερική στήριξη, πρόσβαση στις αγορές και εξαγωγικές επιδοτήσεις.

Τομέας Εσωτερικής Στήριξης: Μείωση της εσωτερικής προστασίας κατά 20% σε σχέση με το επίπεδο στήριξης στην περίοδο βάσης (1986-1988) εντός μιας περιόδου έξι ετών. Η μείωση αυτή αφορά στη στήριξη ολόκληρου του γεωργικού τομέα και όχι κάθε προϊόντος χωριστά. Το τμήμα αυτό της Συμφωνίας δεν αποτέλεσε πρόβλημα για την Ε.Ε., διότι οι διάφορες αναθεωρήσεις της ΚΓΠ μείωσαν τις εσωτερικές επιδοτήσεις περισσότερο από 20%.

Τομέας Πρόσβασης στην Αγορά: Οι αντισταθμιστικές εισφορές και όλα τα μη δασμολογικά μέτρα που εφαρμόζονται στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων μετατρέπονται σε ισοδύναμους δασμούς, οι οποίοι πρέπει να μειωθούν και 36% σε σχέση με την περίοδο βάσης (1986-1988), ενώ η ελάχιστη μείωση για κάθε προϊόν θα είναι 15%.

Τομέας Εξαγωγών: Οι εξαγωγικές επιδοτήσεις πρέπει να μειωθούν συνολικά κατά 36% από το επίπεδο τους σε σχέση με την περίοδο βάσης (1986-1990) και ο όγκος των επιδοτούμενων εξαγωγών να μειωθεί κατά 21%.

Νέες πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις τυπικά άρχισαν τον Δεκέμβριο του 1999 σύμφωνα με σχετικό όρο της Συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης και αποβλέπουν σε περαιτέρω μείωση της εσωτερικής στήριξης, της εξωτερικής προστασίας και των εξαγωγικών επιδοτήσεων.

Η Συμφωνία του Βερολίνου σχετικά με την αναθεώρηση της ΚΓΠ συνοψίζει τις προθέσεις της Ε.Ε. σε σχέση με τις νέες διαπραγματεύσεις που διεξάγονται στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Οι προθέσεις αυτές είναι μάλλον περιορισμένες σε σχέση με τους φιλόδοξους στόχους των ΗΠΑ, που συνίστανται στην κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων, στη δραστική μείωση ή

ακόμα και εξάλειψη, όπου αυτό είναι εφικτό, των δασμών στα αγροτικά προϊόντα, μείωση των εσωτερικών επιδοτήσεων, αναμόρφωση της λειτουργίας των κρατικών εξαγωγικών επιχειρήσεων, των οποίων η μονοπωλιακή θέση στην εγχώρια αγορά παρακωλύει το εμπόριο και τον καθορισμό αυστηρών κανόνων στην εφαρμογή τεχνικών εμποδίων που περιορίζουν αδικαιολόγητα το εμπόριο.

ε) Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ AGENDA 2000

Η φιλοσοφία της Agenda 2000 αναφορικά με την ΚΓΠ αποτελεί συνέχεια της αναθεώρησης του 1992. Στη Σύνοδο Κορυφής του Βερολίνου το Μάρτιο του 1999¹⁹, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων κατέληξαν σε μια γενική συμφωνία, που όμως είναι λιγότερο φιλόδοξη από τις αρχικές προτάσεις της Επιτροπής, αλλά και από εκείνες του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας. Οι τιμές για τα βασικά προϊόντα (δημητριακά, βόειο κρέας και γαλακτοκομικά προϊόντα) μειώθηκαν σημαντικά, με παράλληλη εισοδηματική αντιστάθμιση, αλλά σε κατώτερα επίπεδα από τις αρχικές προτάσεις της Επιτροπής. Καινοτομικά στοιχεία που υπήρχαν στην Agenda 2000, όπως η κατάργηση της υποχρεωτικής αγρανάπαυσης και ο καθορισμός ανώτατων ορίων συμπληρωματικών ενισχύσεων ανά αγροτική εκμετάλλευση δεν περιλαμβάνονται στις τελικές αποφάσεις. Τα ίδιο συνέβη και σε μεταγενέστερες προτάσεις, όπως εκείνη για εθνική συμμετοχή στις αγροτικές δαπάνες του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου-Τμήμα Εγγυήσεων και μείωση των δαπανών της ΚΓΠ. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Ε.Ε. οι αγροτικές δαπάνες θα παραμείνουν αμετάβλητες σε σταθερές τιμές για τα επόμενα επτά χρόνια. Τέλος η χορήγηση αντισταθμιστικών ενισχύσεων συνδέεται με την ικανοποίηση ορισμένων περιβαλλοντικών παραμέτρων.

¹⁹Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος – Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλλα – Αθήνα-Κομοτηνή – 2003 – σελ. 244.

Γ) Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

1) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Υπουργείο Γεωργίας έχει μία συνολική στρατηγική ανάπτυξης η οποία υλοποιείται με μία σειρά αλληλένδετων προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τομέας Προσανατολισμού (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.-Π).

Στα πλαίσια της Β΄ Προγραμματικής Περιόδου (1994-1999), η ανάπτυξη στον τομέα της Γεωργίας υλοποιήθηκε στην Ελλάδα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Τομέα Γεωργίας 1994-1999» και τα σχετικά Υποπρογράμματα των 13 Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π) του Β΄ ΚΠΣ, καθώς και την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II.

Στα πλαίσια των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) υλοποιήθηκαν μέτρα για υποδομές (εγγειοβελτιωτικά έργα, έργα υλοποίησης κανόνων της Ενιαίας Κοινοτικής Αγοράς - Κέντρα, Ινστιτούτα, Εργαστήρια, αναδασμοί και παράλληλα έργα, μετεγκαταστάσεις κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ήπιες μορφές ενέργειας, τουρισμός κ.λ.π.), καθεστώτα ενισχύσεων, μέτρα προώθησης γεωργικών προϊόντων.

Ειδικότερα στην 3η προγραμματική περίοδο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου. Για το λόγο αυτό το Υπουργείο Γεωργίας εφάρμοσε στα πλαίσια του Άξονα 7 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 -2006» (ΕΠΑΑ-ΑΥ), τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου, με στόχο τη δημιουργία μιας ζωντανής και εξελισσόμενης υπαίθρου με προοπτικές ανάπτυξης. Παράλληλα με το ΕΠΑΑ-ΑΥ εφαρμόστηκαν και 13 Άξονες Προτεραιότητας, ένας ανά Περιφέρεια, για την Αγροτική Ανάπτυξη, στο πλαίσιο των 13 ΠΕΠ του Γ΄ ΚΠΣ.

2) ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.-Π)

Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού & Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), το οποίο θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 25 του 1962²⁰ (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 728/70)²¹ είναι το χρηματοδοτικό μέσο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης που αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χρηματοδοτεί τις ενέργειες ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών στο σύνολο της Επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απορροφά δε μεγάλο μέρος του γενικού προϋπολογισμού της.

Το ΕΓΤΠΕ συνιστούν δύο τμήματα²²: το τμήμα Προσανατολισμού, με κύριο αντικείμενο την επίλυση των διαρθρωτικών προβλημάτων της γεωργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο (ΕΓΤΠΕ-Π) και το τμήμα Εγγυήσεων με κύριο αντικείμενο τις δαπάνες για τη λειτουργία της αγοράς στον τομέα της γεωργίας και την εγγύηση των τιμών, που χρηματοδοτούν τις ακόλουθες δράσεις όπως φαίνεται αναλυτικά και στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
Ε.Γ.Τ.Π.Ε.-Π.	Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις
	Εγκατάσταση νέων γεωργών
	Κατάρτιση
	Βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων
	Δασοκομία
	Προώθηση της προσαρμογής και ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών

²⁰Κανονισμός 25/162, ΕΕ L 30, της 20/04/1962, σ. 991/60 όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό ΕΟΚ αριθ. 728/70, ΕΕ L 94 της 28/04/1970, σ. 9.

²¹Μούσης Νίκος – Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική – Εκδόσεις Παπαζήση – Αθήνα – 2003 – σελ. 451.

²²Δονάτος Παπαγιάννης – Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – Αθήνα-Κομοτηνή – 1999- σελ. 482.

	Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Αλιεία 2000-2006»
	LEADER+
Ε.Γ.Τ.Π.Ε.-Ε.	Στήριξη μειονεκτικών περιοχών και περιοχών που υπάγονται σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς
	Γεωπεριβαλλοντικά μέτρα
	Δάσωση

Επίσης καλύπτει στις Περιφέρειες του στόχου 2 και όσα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης δεν καλύπτει το Τμήμα Προσανατολισμού. Αναλυτικά οι πηγές χρηματοδότησης ανάμεσα στην τρέχουσα και την προηγούμενη προγραμματική περίοδο καθώς και οι διαφορές που παρατηρούνται παρουσιάζονται σχηματικά στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

	1994 - 1999	2000 - 2006
Συνοδευτικά μέτρα (εκτός αντισταθμιστικών αποζημιώσεων)	Τμήμα Εγγυήσεων	Τμήμα Εγγυήσεων
Αντισταθμιστικές αποζημιώσεις	Τμήμα Προσανατολισμού	Τμήμα Εγγυήσεων
Περιοχές Στόχου 1	Τμήμα Προσανατολισμού (εκτός συνοδευτικών μέτρων)	Τμήμα Προσανατολισμού (εκτός συνοδευτικών μέτρων)
Περιοχές Νέου Στόχου 2 Πρώην Στόχος 5α	Τμήμα Προσανατολισμού	Τμήμα Εγγυήσεων
Περιοχές Νέου Στόχου 2 Πρώην Στόχος 5β	Τμήμα Προσανατολισμού	
LEADER	Τμήμα Προσανατολισμού	Τμήμα Προσανατολισμού

Οι ρυθμίσεις με βάση τις οποίες θεμελιώνεται το πλαίσιο παρέμβασης του Ταμείου στο Β' και στο Γ' ΚΠΣ είναι ο κανονισμός 1257/99 που αφορά αποκλειστικά το ΕΓΤΠΕ, αλλά και ο 1750/99 (που τροποποιήθηκε με τον 2075/00) που δίνει τους

λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής του 1275/99. Στο Β΄ ΚΠΣ είχαμε τον 2052/88, που αφορούσε όλα τα Ταμεία και τον 4253/88 που αφορούσε τις διατάξεις εφαρμογής του και μετά ακολούθησε ο 4256/88 για το ΕΓΤΠΕ - Τμήμα Προσανατολισμού.

Οι ρυθμίσεις αυτές, συμπληρώθηκαν βέβαια αργότερα με άλλους κανονισμούς σχετικούς με ειδικότερες δράσεις²³ αλλά και προκειμένου να εκσυγχρονιστούν οι πολιτικές της Ένωσης, λίγο πριν τη λήξη του Β΄ ΚΠΣ²⁴.

Στο Γ΄ ΚΠΣ κρίθηκε από τις εκτιμήσεις του Συμβουλίου, απαραίτητη η συνέχιση ύπαρξης του Ταμείου και των μηχανισμών στήριξης της γεωργικής παραγωγής και εισοδήματος των αγροτών.

3) ΤΟ ΕΓΤΠΕ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΟ Γ΄ ΚΠΣ

α) ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΓΤΠΕ-ΙΙ²⁵

1. Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις²⁶,
2. Εγκατάσταση νέων γεωργών²⁷,
3. Κατάρτιση²⁸,
4. Συνταξιοδότηση,
5. Βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων²⁹,
6. Μειονεκτικές περιοχές και περιοχές που αντιμετωπίζουν περιβαλλοντικά προβλήματα,
7. Αγροτικό Περιβάλλον,
8. Δασοκομία³⁰.

²³2079/92 «για τη θέσπιση κοινοτικού καθεστώτος παροχής ενισχύσεων στην πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών».

²⁴2080/92 «για τη θέσπιση κοινοτικού καθεστώτος ενισχύσεων των μέτρων για τα δάση στον τομέα γεωργίας»

²⁵Μούσης Νίκος – Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική – Εκδόσεις Παπαζήση – Αθήνα – 2003 – σελ. 463.

²⁶1257/99, άρθρα 5,6,7

²⁷1257/99, άρθρο 8

²⁸1257/99, άρθρο 9

²⁹1257/99, άρθρα 25,26,27,28

³⁰1257/99, άρθρα 29,30,32

β) ΕΓΤΠΕ-Π ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Οι πόροι του ΕΓΤΠΕ - Τμήμα Προσανατολισμού για τις περιοχές του στόχου 1 θα αποτελέσουν συνάρτηση της κατανομής που κάθε κράτος προτείνει μεταξύ των διαφόρων διαρθρωτικών Ταμείων στα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματα. Για το Ελληνικό Γ'ΚΠΣ, οι πιστώσεις που διατέθηκαν ξεπέρασαν τα 1,4 δις Ευρώ, αφού τα 1.233 εκατ. Ευρώ υπολογίζεται ότι διατέθηκαν για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη- Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006», 182,9 εκατ. Ευρώ για την Κ.Π. LEADER+, ενώ δεν υπολογίζονται εδώ και τα ποσά που θα διατεθούν στα 13 ΠΕΠ.

Αναλυτικά, ο διαχωρισμός χρηματοδότησης μέτρων μεταξύ του ΕΓΤΠΕ-Π και του ΕΓΤΠΕ-Ε, καθώς και οι διαφορές στη χρηματοδότηση μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων (1994-1999 και 2000-2006) περιγράφονται σχηματικά στους παραπάνω Πίνακες 1 και 2.

γ) ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω μπορούμε να αναφερθούμε στις παρακάτω συμπερασματικές παρατηρήσεις αξιολογώντας περιληπτικά το ΕΓΤΠΕ:

Η γεωργία είχε πάντα σημαντική θέση στην Ευρωπαϊκή πολιτική από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σύμφωνα με το Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ)³¹ η Κ.Γ.Π. είναι - και για πολλές αγροτικές περιοχές θα συνεχίσει να είναι - καθοριστικής σημασίας για τη συνέχιση της ανάπτυξης της υπαίθρου και τη συντήρηση του κοινωνιοοικονομικού ιστού εκεί.

Το ΕΓΤΠΕ-Π χρηματοδοτεί το μεγαλύτερο μέρος των δράσεων για την ανασυγκρότηση της Ελληνικής γεωργίας, ενώ οι δράσεις που έχει αναλάβει το ΕΓΤΠΕ-Ε είναι συμπληρωματικές.

Μεταξύ 4.300 έως 4.370 εκατ. Ευρώ θα χορηγούνταν ετησίως στα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και στα συνοδευτικά μέτρα για την περίοδο 2000-2006. Τα μέτρα

³¹Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999

αυτά χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ - Τμήμα Εγγυήσεων ή Τμήμα Προσανατολισμού, ανάλογα με το περιφερειακό πλαίσιο στο οποίο είναι ενταγμένα. Έτσι το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων καλύπτει τις ενισχύσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση, τις μειονεκτικές περιοχές ή τις περιοχές για τις οποίες ισχύουν περιβαλλοντικοί περιορισμοί. Τα υπόλοιπα μέτρα γεωργικής ανάπτυξης χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού, στις ζώνες του στόχου 1, και από το ΕΓΤΠΕ- Τμήμα Εγγυήσεων εκτός αυτού του στόχου.³²

Το ΕΓΤΠΕ-Π μέσω των ΠΕΠ, του Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαιθρου» και του «LEADER+» χρηματοδοτεί δράσεις και υποδομές που συμβάλλουν στη βελτίωση της υπαίθρου και είναι πολύ βασικός μοχλός ανάπτυξης της Ελληνικής γεωργίας. Προβλέπεται η εφαρμογή προγραμμάτων που στοχεύουν στην προσαρμογή της Ελληνικής γεωργίας στα σύγχρονα δεδομένα, αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αξιοποίηση του δυναμικού των περιοχών εφαρμογής, τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ τοπικών φορέων, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών, όπως και δράσεις που αφορούν στη δημιουργία υποδομών, ιδιωτικές επενδύσεις, βελτίωση της παροχής υπηρεσιών, εκμεταλλεύσεις και επιχορηγήσεις στον αγροτικό πληθυσμό, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, κ.λ.π.

Από τις χώρες του Νότου η Ελλάδα έχει σχετικά μικρή αναλογία στη διανομή των πιστώσεων του ΕΓΤΠΕ-Π μεταξύ των χωρών του στόχου 1, αναφορικά με τον αριθμό των γεωργών που διαθέτει. Η συμμετοχή του Ε.Π.Α.Α.Υ στο σύνολο του ΚΠΣ έπεσε από 9,7 σε 5,4%, καθώς η μορφή της οικονομίας της χώρας στρέφεται σε επιπλέον απομάκρυνση από το γεωργικό μοντέλο και προώθηση των άλλων τομέων της οικονομίας.

Οι κατηγοριοποιήσεις στόχων, αξόνων και μέτρων που αναφέρθηκαν δείχνουν ότι έχουν εντοπιστεί τα προβλήματα από τα οποία πάσχει η ελληνική γεωργία και η κίνηση βρίσκεται στο σωστό δρόμο. Κρίνοντας από τις καλές επιδόσεις του Ταμείου κατά το Β΄ και Γ΄ ΚΠΣ μπορούμε να περιμένουμε μια θετική ώθηση της κατάστασης της γεωργίας.

Τέλος, η σημασία που δίνεται στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της γεωργίας φαίνεται και από το γεγονός ότι αυξήθηκε με τη πάροδο των ετών η αναλογία του ΕΓΤΠΕ-Π στο συνολικό ΕΓΤΠΕ και ακόμα, ενώ παλιότερα

³²<http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/l60026.htm>

το ΕΓΤΠΕ-Π χρηματοδοτούσε συμπληρωματικά το ΕΓΤΠΕ-Ε στις ενισχύσεις των τιμών των αγροτικών προϊόντων, τώρα γίνεται το αντίθετο.

4) ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΚΓΠ) ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΓΠ³³

Με στόχο τη στήριξη της γεωργικής ανάπτυξης εφαρμόζεται από τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ). Στόχος λοιπόν της ΚΓΠ είναι η θέσπιση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τη βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη, με ένα μόνο νομικό μέσο που εξασφαλίζει την καλύτερη συνοχή μεταξύ της αγροτικής ανάπτυξης και της πολιτικής των τιμών και των αγορών της ΚΓΠ, καθώς και την προώθηση όλων των παραγόντων της αγροτικής ανάπτυξης, με την ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών φορέων.

Την 17^η Μαΐου του 1999 θεσπίστηκε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 1257/99 του Συμβουλίου, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.) για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών. Ο εν λόγω κανονισμός θεσπίζει το πλαίσιο της κοινοτικής στήριξης για την αειφόρο αγροτική ανάπτυξη, από την 1^η Ιανουαρίου του 2000.

Τα επιλέξιμα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης με βάση αυτόν τον κανονισμό ταξινομούνται σε δύο ομάδες:

Α) συνοδευτικά μέτρα της μεταρρύθμισης του 1992: πρόωρη συνταξιοδότηση, αγρο-περιβαλλοντικά μέτρα, αναδάσωση, καθώς και το καθεστώς που αφορά τις μειονεκτικές περιοχές.

Β) τα μέτρα εκσυγχρονισμού και διαφοροποίησης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων: επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, εγκατάσταση νέων γεωργών, κατάρτιση, στήριξη των επενδύσεων στις εγκαταστάσεις μεταποίησης και εμπορίας, καθώς και συμπληρωματική ενίσχυση στη δασοκομία.

³³ ΠΗΓΗ: Υπουργείο Γεωργίας, Τμήμα Διαχειριστικής Αρχής Γ' ΚΠΣ

5.1.) Η ΝΕΑ ΚΓΠ: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

Τον Ιούνιο του 2003 το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας κατέληξε σε πολιτικό συμβιβασμό έχοντας ως βάση τις προτάσεις της Επιτροπής για τη Μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής όπως αυτές είχαν δημοσιευθεί τον Ιανουάριο το 2003.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάγκη για αλλαγές στην Κ.Γ.Π. ήταν κυρίως³⁴:

-Η ανάγκη τήρησης του παρόντος δημοσιονομικού φακέλου μέχρι το 2013 όπως αυτός αποφασίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, τον Οκτώβριο του 2002.

-Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ο τρόπος εφαρμογής της Κ.Γ.Π. στα νέα Κράτη -Μέλη.

-Οι διαπραγματεύσεις για τη νέα Γεωργική Συμφωνία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).

-Οι νέες απαιτήσεις των ευρωπαίων πολιτών, καταναλωτών και φορολογουμένων για ασφαλή παραγωγή ανταγωνιστικών τροφίμων, προστασία του περιβάλλοντος και μια περισσότερο βιώσιμη ανάπτυξη.

Η μεταρρύθμιση είναι ένας επαναπροσανατολισμός της ευρωπαϊκής γεωργικής πολιτικής που εισάγει νέες ριζικές αλλαγές και καινοτομίες. Φιλοδοξεί να δώσει στους παραγωγούς της Ε.Ε. μια σαφή προοπτική σχετικά με την γεωργική πολιτική μέχρι το 2013, καθιστώντας την ευρωπαϊκή γεωργία περισσότερο ανταγωνιστική και στραμμένη προς την αγορά.

5.2.)ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 2005 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑ ΚΓΠ³⁵

Από το 2005 ισχύουν τα εξής για τους Έλληνες αγρότες και τους «συναδέλφους» των άλλων χωρών - μελών της Ε.Ε.: Οι περισσότερες ενισχύσεις ενοποιούνται σε **Ενιαία Αποδεδειγμένη Ενίσχυση**. Η ενίσχυση αυτή θα χορηγείται κατ' έτος ανεξαρτήτως είδους και ύψους παραγωγής. Συνδέεται με το ύψος των ενισχύσεων που εισέπραξε κάθε δικαιούχος κατά την τριετία 2000-2002. Προϋπόθεση για την εισπραξη της Ενιαίας Αποδεδειγμένης Ενίσχυσης είναι ο σεβασμός των κοινοτικών οδηγιών σχετικά με τη δημόσια υγεία, την υγεία των φυτών και των ζώων

³⁴Μαραβέγιας Ναπολέων – Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010 – Εκδόσεις Παπαζήση – Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών – σελ. 66-67.

³⁵ΠΗΓΗ: «Καθημερινή της Κυριακής»: 5/12/2004

και τη προστασία του περιβάλλοντος (Πολλαπλή Συμμόρφωση). Οι ενισχύσεις μειώθηκαν κατά 3% το 2005, κατά 4% το 2006 και θα μειωθούν κατά 5% από το 2007. Οι μειώσεις που αντιστοιχούν σε ενισχύσεις ύψους ως 5.000 ευρώ επιστρέφονται στους δικαιούχους. Οι εξοικονομούμενοι πόροι διατίθενται υπέρ των μέτρων για την αγροτική ανάπτυξη και δημιουργείται ένα σύστημα παροχής γεωργικών συμβουλών προς τους αγρότες.

Η νέα αυτή ενίσχυση θα αντικαταστήσει τις χορηγούμενες ενισχύσεις στα σιτηρά, ελαιούχα, πρωτεϊνούχα, όσπρια, ρύζι (76,296% Ευρώ/στρ.) σπόρους για σπορά, αποξηραμένες ζωοτροφές, βαμβάκι (65% των ενισχύσεων του παρελθόντος), ελαιόλαδο, καπνό, βόειο, αιγοπρόβειο κρέας και γάλα από το 2007. Θα ακολουθήσουν τα τεύτλα, τα οπωροκηπευτικά και τα αμπελοοινικά.

Το ύψος της ενιαίας ενίσχυσης θα είναι κατ' αρχήν ίσο με το μέσο όρο των αντίστοιχων ενισχύσεων που εισέπραξε κάθε δικαιούχος κατά την τριετία 2000-2002 (ιστορική περίοδος αναφοράς). Ωστόσο, τα στοιχεία της περιόδου αναφοράς που αφορούν το σκληρό σιτάρι θα μειωθούν κατά μικρό ποσοστό, ενώ για το ρύζι σχεδόν θα διπλασιαστούν, θα ληφθεί υπόψη και μια νέα ενίσχυση υπέρ του παραγόμενου αγελαδινού γάλακτος. Για το βόειο και αιγοπρόβειο κρέας, οι πριμοδοτήσεις που θα συνυπολογιστούν, δεν θα είναι ο μέσος όρος των περιόδων 2000-2002, αλλά οι υψηλότερες πριμοδοτήσεις που χορηγήθηκαν αποκλειστικά κατά την περίοδο 2002.

Ορισμένες ενισχύσεις του παρελθόντος, ή ακόμη και προσφάτως θεσπισθείσες ενισχύσεις, δεν θα ενταχθούν στην Ενιαία Ενίσχυση, αλλά θα καταβάλλονται υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος θα συνεχίσει την παραγωγή των συγκεκριμένων προϊόντων. Πρόκειται για ένα μέρος των ενισχύσεων που αφορούν το σκληρό σιτάρι, το ρύζι, τις αποξηραμένες ζωοτροφές, το αγελαδινό γάλα (ως και το 2006) και το βαμβάκι (35% των ενισχύσεων του παρελθόντος).

Η Ενιαία Ενίσχυση θα εισπράττεται κάθε έτος κατόπιν αίτησης του παραγωγού ανεξάρτητα από το ύψος και το είδος της τρέχουσας παραγωγής³⁶. Απλώς ο δικαιούχος

³⁶Τα κράτη-μέλη διατηρούν το δικαίωμα να κρατήσουν δεσμευμένο με την τρέχουσα παραγωγή ένα μέρος των ενισχύσεων που χορηγούνται ως σήμερα ανά προϊόν. Πρόκειται για τις εξής περιπτώσεις:

Αροτραίες καλλιέργειες (σιτηρά, ελαιούχα, πρωτεϊνούχα) ως 25% σε όλα τα αροτραία, ή εναλλακτικά, ως 40% στην ειδική ενίσχυση του σκληρού σίτου.

Αιγοπρόβειο κρέας: ως 50%

θα είναι υποχρεωμένος να διατηρεί στη διάθεση του, τόσα στρέμματα όσα καλλιεργούσε, κατά μέσο όρο το 2000-2002.

Το καθεστώς της Ενιαίας Ενίσχυσης θα μπορούσε να εφαρμοστεί κατ' επιλογήν του κράτους - μέλους από το 2005 ή το 2006 ή το 2007. Η κυβέρνηση με ομοφωνία όλων των αρμοδίων θεσμικών φορέων αλλά και των κομμάτων, επέλεξε ως ημερομηνία έναρξης της νέας Κ.Γ.Π. για όλα τα προϊόντα την 1^η Ιανουαρίου 2006. Επίσης, ποσοστό που μπορεί να φτάνει ως και το 10% της Ενιαίας Αποδεσμευμένης Ενίσχυσης, μπορεί να παρακρατείται από τα κράτη - μέλη για τη χρηματοδότηση μέτρων που αφορούν την εμπορία και μεταποίηση των προϊόντων. Η κυβέρνηση προσανατολίζεται στην ενεργοποίηση αυτής της δυνατότητας με ένα μικρό ποσοστό της τάξεως από 1% ως 2%. Η χώρα μας, τέλος, μπορεί να εξαιρέσει τα νησιά του Αιγαίου πελάγους από την εφαρμογή της Ενιαίας Ενίσχυσης. Με ομοφωνία όλων των φορέων και κομμάτων, επιλέγεται να μην εφαρμοστεί αυτή η εξαίρεση και να εφαρμοστεί και στα νησιά του Αιγαίου το ίδιο καθεστώς όπως και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

5.3.) ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ 4^{ης} ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2007-2013) ΣΕ ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ενώ γενικά βρισκόμαστε στο στάδιο πλήρους ενεργοποίησης και υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της 3^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (2000 - 2006)³⁷, ήδη έχουν πραγματοποιηθεί οι διαπραγματεύσεις για την έγκριση των σχεδίων Κανονισμών της περιόδου 2007 - 2013 που αφορούν³⁸:

- α) τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το ΕΓΤΠΕ για την Αγροτική Ανάπτυξη και,
- β) τη χρηματοδότηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ).

Βόειο κρέας: ως 100% της πριμοδότησης θηλαζουσών αγελάδων και ως 40% της πριμοδότησης σφαγής (ισχύουν ακόμη δύο εναλλακτικές περιπτώσεις)
 Ελαιόλαδο: ως 40%. Σ' αυτή τη περίπτωση η ενίσχυση θα είναι στρεμματική.

³⁷ΠΗΓΗ: Υπουργείο Γεωργίας, Δ/ση Β, Διαχειριστικής Αρχής Γ'ΚΠΣΤα νέα στοιχεία της Αναθεώρησης της ΚΓΠ

³⁸<http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/134004.htm>

Με βάση λοιπόν τα σχέδια των κειμένων των νέων κανονισμών το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) θα δομείται ως εξής:

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	
Ομάδα μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού	1. Επαγγελματική κατάρτιση και δράσεις πληροφόρησης προσώπων που εμπλέκονται στον τομέα γεωργίας και δασών.
	2. Εγκατάσταση Νέων Γεωργών
	3. Πρόωρη συνταξιοδότηση
	4. Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών από γεωργού και δασοκτήμονες
	5. Εγκατάσταση Διαχείρισης Εκμεταλλεύσεων, Διαχείριση Εκμεταλλεύσεων Αντικατάσταση στην εκμετάλλευση και Υπηρεσίες Συμβούλων στην εκμετάλλευση, καθώς και Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Δασών
Ομάδα Μέτρων που στοχεύουν στην αναδιάρθρωση του φυσικού δυναμικού	1. Εκσυγχρονισμός εκμεταλλεύσεων (Σχέδια βελτίωσης)
	Βελτίωση της οικονομικής αξίας των δασών (μη δημόσια δασοπονία)
	Προστιθέμενη αξία στην πρωτογενή γεωργία και παραγωγή δασών (Μεταποίηση και εμπορία γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων)
	Βελτίωση και ανάπτυξη υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας και της δασοκομίας (π.χ. αρδευτικά και άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα)

	Αποκατάσταση του γεωργικού δυναμικού από φυσικές καταστροφές και εισαγωγή των κατάλληλων προληπτικών μέτρων
Ομάδα μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής παραγωγής και προϊόντων	1. Παροχής βοήθειας στους γεωργούς να προσαρμοστούν στα απαιτητικά πρότυπα που βασίζονται στην Κοινοτική Νομοθεσία
	2. Παροχής στήριξης στους γεωργούς που μετέχουν σε προγράμματα βελτίωσης ποιότητας τροφίμων
	3. Στήριξης σε ομάδες παραγωγών προκειμένου να αναλάβουν δράσεις πληροφόρησης και προώθησης για προϊόντα του προγράμματος βελτίωσης ποιότητας τροφίμων
	4. Νέων Κρατών Μελών

ΑΞΟΝΑΣ 2: ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΧΡΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ	
Ομάδα μέτρων που στοχεύουν στη χρήση γεωργικής γης	1. Εξισωτική αποζημίωση
	2. Πληρωμές για άλλα μειονεκτήματα
	3. Πληρωμές για περιοχές NATURA 2000
	4. Γεωργοπεριβαλλοντικές πληρωμές
	5. Καλή διαβίωση ζώων
	6. Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις
Ομάδα Μέτρων που στοχεύουν στη βιώσιμη χρήση δασικής γής	1. Δάσωση γεωργικών εκτάσεων
	2. Πρώτη εγκατάσταση γεωργο-δασικών συστημάτων
	3. Πρώτη αναδάσωση μη γεωργικής γής
	4. Πληρωμές για δασικές περιοχές NATURA 2000

	5. Δασοπεριβαλλοντικές
	6. Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ

Ομάδα μέτρων που σχετίζονται με τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	1. Διαφοροποίηση προς δράσεις μη γεωργικές.
	2. Στήριξη για τη δημιουργία και την ανάπτυξη Μικροεπιχειρήσεων με σκοπό την προώθηση της επιχειρηματικότητας και του οικονομικού ιστού.
	3. Ενθάρρυνση τουριστικών δράσεων.
	4. Προστασία, αξιοποίηση και διαχείριση φυσικών παραδοσιακών χώρων που συμβάλλουν σε διαρκή οικονομική ανάπτυξη.
Ομάδα Μέτρων που σχετίζονται με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο	1. Υποδομές για τους Δήμους και τις Κοινότητες για να παρέχουν υπηρεσίες ουσιαστικές για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό.
	2. Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών και αξιοποίηση της παραδοσιακής κληρονομιάς
	3. Επαγγελματική κατάρτιση και πληροφόρηση των οικονομικών φορέων του τομέα της υπαίθρου.
	4. Απόκτηση ικανοτήτων (δεξιοτήτων) με σκοπό την προετοιμασία και εφαρμογή μίας στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης.

ΑΞΟΝΑΣ LEADER: Μια στρατηγική τοπικής ανάπτυξης μέσω της προσέγγισης LEADER σε συγκεκριμένες αγροτικές περιοχές.

Εκπόνηση και εφαρμογή πολυτομεακής ολοκληρωμένης προσέγγισης.

Παρατηρητήριο αγροτικών περιοχών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Εθνικό δίκτυο αγροτικών περιοχών.

5.4.) ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ 3^{ης} ΚΑΙ 4^{ης} ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Έτσι όπως προκύπτει από την συγκριτική ανάλυση μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στην 4^η προγραμματική περίοδο. Από τα σχέδια Κανονισμών της περιόδου 2007 - 2013 παρατηρούμε:

Οι δύο κατευθύνσεις του ΕΓΤΠΕ Τμήμα Προσανατολισμού και Εγγυήσεων καταργούνται και αντικαθίστανται από ένα ενιαίο Ταμείο για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη (ΕΓΤΑΑ).

Υπολογίζεται ότι η κοινοτική χρηματοδότηση θα ανέλθει συνολικά σε 13,7 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως κατά την περίοδο 2007-2013. Με τη θέσπιση ενός ενιαίου μέσου χρηματοδότησης και προγραμματισμού, η διαχείριση και ο έλεγχος της νέας πολιτικής θα είναι απλούστερος. Θα αυξηθεί η συνεκτικότητα και η διαφάνεια. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία δυο Ταμείων, το καθένα από τα οποία θα χρηματοδοτεί έναν από τους δυο πυλώνες της Κ.Α.Π.:

1. Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων για τον πρώτο πυλώνα (European Agricultural Fund for Guarantee – EAFG). Θα χρηματοδοτεί όλες τις ενισχύσεις και επιδοτήσεις της νέας Κ.Α.Π.
2. Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη για τον δεύτερο πυλώνα (European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD). Το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης θα χρηματοδοτεί τις κοινοτικές πολιτικές για την ανάπτυξη της υπαίθρου

Θα υπάρξει ένας ξεχωριστός προγραμματισμός για την αγροτική ανάπτυξη, σε σχέση με τον προγραμματισμό των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και το Ταμείου Συνοχής). Με άλλα λόγια θα υπάρχουν δύο προγραμματισμοί (ίσως και ένας τρίτος για την ΑΛΙΕΙΑ) με τη μορφή:

α) ένας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Στρατηγικοί προσανατολισμοί της Ένωσης για την Αγροτική Ανάπτυξη» και «Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Συνοχή» για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής,

β) και ένας σε επίπεδο κράτους - μέλους με τη μορφή «Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου (ΕΣΣ)» για την Αγροτική Ανάπτυξη με το αντίστοιχο Πρόγραμμα ή Προγράμματα (Π.Α.Α) Αγροτικής Ανάπτυξης και «Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ)» για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής με τα αντίστοιχα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) υλοποίησης του.

Παρατηρήσεις που αφορούν το ΕΕΣ και το ΕΣΠΑ:

Το ΕΕΣ θα περιλαμβάνει και τα μέσα που θα βεβαιώνουν τον συντονισμό μεταξύ άλλων και με την πολιτική Συνοχής που θα προσδιορίζεται στο ΕΣΠΑ.

Επίσης στο ΕΕΣ θα πρέπει να προσδιορίζονται και οι πιστώσεις που συνεισφέρουν στην πραγματοποίηση του στόχου της Σύγκλισης, που θα ορίζονται στο ΕΣΠΑ.

Η σύνδεση μεταξύ ΕΕΣ και ΕΣΠΑ είναι οι ετήσιες δεσμεύσεις από το ΕΓΤΑΑ, το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Αλιείας, συνεισφέροντας στο στόχο της Σύγκλισης και δεν πρέπει να υπερβαίνει το 4% του Ακαθάριστου Εγχώριου προϊόντος.

Θα υπάρχει και άλλος Οργανισμός πληρωμών, ανεξάρτητα από το ΠΑΑ, που διαχειρίζεται τις πληρωμές, που θα γίνονται για τις άμεσες ενισχύσεις.

Όπως προβλέπει το σχέδιο Κανονισμού για τη χρηματοδότηση της ΚΑΠ, απαιτείται η δημιουργία ενός Οργανισμού Συντονισμού, λόγω του ότι υπάρχουν περισσότεροι του ενός Οργανισμοί Πληρωμών.

Υπάρχουν όρια χρηματοδοτικά (%) που τίθενται κατά Άξονα, για τους τρεις Άξονες ώστε να υπάρχει μια ισορροπία (κατ' ελάχιστον 20% της Κοινοτικής συμμετοχής).

Το ΠΑΑ θα περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων του ΕΓΤΑΑ, που θα επιλεγούν κατά προτεραιότητα. Σε σύγκριση με τα σημερινά δεδομένα δύναται να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον όλα όσα προβλέπονται σε γενικές γραμμές, με το ΕΠΑΑ-ΑΥ, το ΕΠΑΑ, και το LEADER.

Προστίθενται κάποιες ενέργειες στις δράσεις, που ήδη προβλέπονται και με τις τροποποιήσεις του Καν. 1257/99, με τέτοιο τρόπο ώστε, να υπάρχει μια αναλογία μεταξύ γεωργίας και δασοκομίας.

Τέλος στα πλαίσια του Άξονα 3 διατηρούνται τα ΟΠΑΑΧ³⁹ του ΕΠΑΑ-ΑΥ και στον ίδιο Άξονα μπορούν να ενισχύονται η προστασία, αξιοποίηση και διαχείριση περιοχών Natura 2000 και άλλων περιοχών υψηλής φυσικής αξίας.

6) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κατ' αρχήν παρατηρούμε ότι και στο Γ' ΚΠΣ συνεχίζεται η πολυπλοκότητα στη χρηματοδότηση της αγροτικής πολιτικής της Ε.Ε., με την ύπαρξη του Τμήματος Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Παρατηρούμε ότι σε πολλές περιπτώσεις τα ίδια Μέτρα χρηματοδοτούνται είτε από το ένα Τμήμα είτε από το άλλο. Γι' αυτό και στην 4η προγραμματική περίοδο σύμφωνα με το σχεδιασμό τα δύο τμήματα θα ενοποιηθούν σε ένα ενιαίο Ταμείο το ΕΤΑΑ (Ενιαίο Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης).

Επιπλέον έχει αποφασιστεί στην 4η προγραμματική περίοδο, η πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης στη χώρα μας να σχεδιαστεί σε εθνικό επίπεδο και όχι σε περιφερειακό. Άρα θα υπάρχει ένα ενιαίο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, αντί για τα ΠΕΠ, και στον προγραμματισμό διατηρούνται οι δράσεις του Άξονα 7 του 3^{ου} ΚΠΣ «Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου» (ΟΠΑΑΧ).

Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι οι ειδικότερες πολιτικές της Ένωσης για αναδιάρθρωση της γεωργικής παραγωγής και συμπλήρωση του αγροτικού εισοδήματος, από άλλες πηγές δεν έχουν τελεσφορήσει. Συχνά οι αγρότες βρίσκονται ανάμεσα σε αντιφατικές τάσεις της Κοινοτικής πολιτικής, όπως για παράδειγμα η κατάργηση της επιδότησης του καπνού έρχεται σε αντίθεση με τη διακηρυγμένη αρχή της διατήρησης των αγροτικών πληθυσμών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων καθιερώνεται στην 4^η προγραμματική περίοδο **η ενιαία αποδεσμευμένη ενίσχυση**, που αφενός μεν προσφέρει μια σημαντική εισοδηματική βάση στον παραγωγό, αφετέρου παρέχει ιδιαίτερα περιθώρια επιλογών στον αγρότη, ώστε να αναδιαρθρώσει και να προσανατολίσει την παραγωγή του προς τα προϊόντα που έχουν μεγαλύτερη ζήτηση στην αγορά. Όπως τονίζεται και σε μια πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ, η ενίσχυση αυτή θα έχει ως αποτέλεσμα να λάβουν περισσότερα χρήματα οι γεωργοί από οποιοδήποτε άλλη μορφή ενίσχυσης στο παρελθόν.

³⁹ Οργανωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου

Θετικό είναι ότι με το νέο καθεστώς τα κράτη - μέλη έχουν το δικαίωμα να διατηρήσουν τις υφιστάμενες πριμοδοτήσεις:

-Στα σιτηρά, ελαιούχους σπόρους και πρωτεϊνούχες καλλιέργειες σε ποσοστό 25%. Στα αιγοπρόβατα σε ποσοστό μέχρι 50% και την ειδική συμπληρωματική πριμοδότηση για τις ορεινές και λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

-Στις θηλάζουσες αγελάδες μπορούν να διατηρήσουν το ποσοστό πριμοδότησης στο 100%, ή εναλλακτικά μέχρι 40% της ενίσχυσης σφαγής, ενώ στα άρρενα βοοειδή, μέχρι 100% της ενίσχυσης σφαγής, ή εναλλακτικά 75% ειδικής πριμοδότησης.

Εξάλλου με το νέο καθεστώς, τα Νησιά του Αιγαίου και οι υπερπόντιες περιοχές της Ε.Ε. εξαιρούνται από το μέτρο της αποδέσμευσης. Η χώρα μας όμως έχοντας το δικαίωμα να μην εφαρμόσει αυτή την εξαίρεση αποφάσισε με ομοφωνία όλων των αρμόδιων φορέων και κομμάτων να εφαρμόσει ενιαίο καθεστώς σε όλη τη χώρα και να μην εξαιρέσει τα Νησιά του Αιγαίου από την αποδέσμευση.

Όσον αφορά τις ανωτέρω αλλαγές που επήλθαν στην ΚΓΠ είναι ως επί το πλείστον δημοσιονομικά ουδέτερες. Οι πόροι για τον αγροτικό τομέα έχουν εξασφαλισθεί μέχρι το 2014 σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Κορυφής του Οκτωβρίου του 2002 στα 40,5 δισεκατομμύρια €/έτος. Δεν ήταν σκοπός της αναθεώρησης να ασχοληθεί με το ύψος της Κοινοτικής χρηματοδότησης για την γεωργία. Στόχος της ήταν να δημιουργήσει θεσμούς και μηχανισμούς για να γίνει κατορθωτό η χρηματοδότηση που έχει προσδιορισθεί να καλύψει τις ανάγκες άσκησης της αγροτικής πολιτικής.

Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ αναφέρεται στην πλειοψηφία (82%) των πόρων του Κοινοτικού προϋπολογισμού που διατίθεται για την γεωργία. Το ποσοστό αυτό είναι το μέσο ποσοστό που διαφοροποιείται από Κράτος Μέλος σε Κράτος Μέλος ανάλογα με τις παραγωγικές κατευθύνσεις που κατά τόπους αναπτύσσονται. Ειδικά για την Ελλάδα, το νέο καθεστώς αναφέρεται σε ένα ποσοστό της τάξεως του **85%** των δαπανών για τον αγροτικό τομέα. Αξίζει να αναφερθεί ότι η Κ.Γ.Π. δίνει ισχυρό στήριγμα στην αγροτική μας οικονομία και ότι οι άμεσες και έμμεσες επιδοτήσεις της αντιστοιχούν σχεδόν στο 50% του καθαρού γεωργικού εισοδήματος της χώρας⁴⁰.

⁴⁰Κόρακας Ανδρέας - Η Αγροτική Ελλάδα χωρίς επιδοτήσεις της Ε.Ε. – Οικονομικός Ταχυδρόμος – 30/12/1999.

7) ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Όσον αφορά τη γεωργία, η διεύρυνση διπλασίασε το απασχολούμενο στη γεωργία εργατικό δυναμικό, καθώς και την αρόσιμη έκταση της Ε.Ε., και πρόσθεσε περισσότερους από 100 εκατομμύρια καταναλωτές τροφίμων στην εσωτερική αγορά. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Ε.Ε. είναι ήδη για πολλές υποψήφιες χώρες ο πιο σημαντικός εμπορικός εταίρος όσον αφορά το εμπόριο γεωργικών προϊόντων⁴¹.

Από την άλλη η διεύρυνση θα προσέφερε σημαντικές ευκαιρίες στις υποψήφιες χώρες και τις βοήθησε να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά το δυναμικό γεωργικής παραγωγής που διαθέτουν. Ωστόσο οι υποψήφιες χώρες θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειες τους για να φθάσουν σε αυτό το σημείο. Η γεωργία στις νέες χώρες παρουσιάζει πολλές ανεπάρκειες και απαιτεί ουσιαστική αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμό.

Η Ε.Ε. είχε ενισχύσει τις δραστηριότητες για την υποστήριξη της διαδικασίας αναδιάρθρωσης στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης και, μεταξύ άλλων μέτρων, είχε εισαγάγει διάφορα προενταξιακά μέσα. Το μέσο παροχής προενταξιακής ενίσχυσης στο γεωργικό τομέα ήταν το SAPARD (Ειδικό Πρόγραμμα Ένταξης για τη Γεωργία και την Ανάπτυξη της Υπαίθρου), που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της «Ατζέντας 2000». Το SAPARD, που σχεδιάστηκε για να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες της ΚΑΕ στην αγροτική τους ανάπτυξη, και διέθετε ετήσιο προϋπολογισμό 520 εκατ. Ευρώ για την περίοδο 2000 - 2006. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν⁴²:

- να θεσπίσει κοινοτικό πλαίσιο για την υποστήριξη της βιώσιμης γεωργίας και ανάπτυξης της υπαίθρου στις υποψήφιες χώρες κατά την προενταξιακή περίοδο,
- να επιλύσει τα προβλήματα που επηρεάζουν τη μακροχρόνια προσαρμογή του τομέα της γεωργίας και των περιοχών της υπαίθρου, και
- να συμβάλει στην εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου σε θέματα γεωργικής πολιτικής και συναφών πολιτικών.

⁴¹Baltas C. N. – Common Agricultural Policy: Past, Present and Future – Nova Publishers, Inc. New York – 2000- σελ. 97-116,

⁴²ΙΣΤΑΜΕ – Ανδρέας Παπανδρέου, Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών – Οι δρόμοι της Ο.Ν.Ε., Ο.Ν.Ε. και Αγροτικός Τομέας – Αθήνα 2000 – σελ. 49.

Η προσαρμογή των γεωργικών πολιτικών στις υποψήφιες χώρες αποτέλεσε πολύπλοκο εγχείρημα, αλλά η συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, στο πλαίσιο της «Ατζέντας 2000», διευκόλυνε τη διαδικασία.

8) ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ

Η νομική βάση της ΚΓΠ περιέχεται στα άρθρα 32 - 38 της Συνθήκης (πρώην άρθρα 38 - 47 της πρώτης Συνθήκης της Ρώμης του 1957), στα οποία προσδιορίζονται οι στόχοι και οι βασικοί προσανατολισμοί της. Ειδικότερα, στο άρθρο 33 (άρθρο 39 της Σ.Ρ.) διατυπώνονται οι πέντε αρχικοί στόχοι της ΚΓΠ⁴³:

1. Αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας με προώθηση της τεχνικής προόδου και με εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδιαίτερα της εργασίας.
2. Διασφάλιση ενός δίκαιου επιπέδου διαβίωσης της αγροτικής κοινότητας, ιδιαίτερα με αύξηση των ατομικών απολαβών των προσώπων που ασχολούνται με τη γεωργία.
3. Σταθεροποίηση των (γεωργικών) αγορών.
4. Εγγύηση της διάθεσης της προσφοράς (αγαθών).
5. Συμβατότητα των στόχων αυτών με λογικές τιμές για τον καταναλωτή.

Το ίδιο άρθρο αναφέρει ότι, κατά την εφαρμογή της ΚΓΠ, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- Οι κοινωνικές παράμετροι της γεωργίας (οι διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών),
- Οι ανάγκες κατάλληλων προσαρμογών,
- Το γεγονός ότι η γεωργία αποτελεί τομέα που συνδέεται στενά με την Ευρωπαϊκή οικονομία στο σύνολο της.

Μολονότι, σήμερα, σαράντα και πλέον χρόνια από τη σύσταση της ΚΓΠ, θεωρείται ότι οι παραπάνω στόχοι έχουν επιτευχθεί στο μεγαλύτερο μέρος τους, εντούτοις, δεν έχουν αντικατασταθεί ούτε τροποποιηθεί από τις διαδοχικές αναθεωρήσεις της αρχικής Συνθήκης. Εξακολουθούν να αποτελούν ουσιώδες και αναπόσπαστο μέρος των Συνθηκών, γι' αυτό και η επίκληση τους παραμένει νομικά ισχυρή.

⁴³Δονάτος Παπαγιάννης – Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – 1999 – σελ. 478.

Έμμεση αλλά σημαντική επέκταση (από νομική άποψη) των αρχικών στόχων μπορεί να θεωρηθεί ότι επήλθε μόνο μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχ (1992), όταν αποφασίστηκε ότι όλες οι τομεακές πολιτικές (συμπεριλαμβανομένης και της ΚΓΠ) θα πρέπει στο εξής να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη και να υπηρετούν πρωταρχικά τους στόχους των πολιτικών συνοχής, προστασίας του περιβάλλοντος και δημόσιας υγείας. Οι στόχοι αυτοί εξειδικεύτηκαν περισσότερο με τη διάκριση των ευρωπαϊκών πολιτικών σε πυλώνες και τη συμπερίληψη της ΚΓΠ στον πρώτο πυλώνα των κοινοτικών πολιτικών.

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, προστέθηκαν τρεις επιπλέον στόχοι:

-Στο άρθρο 6, βάσει του οποίου οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενσωματωθούν στις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

-Στο άρθρο 152, το οποίο προσδιορίζει ότι «τόσο ο καθορισμός όσο και η υλοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων (επομένως και της ΚΓΠ) θα πρέπει να εξασφαλίζουν ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας».

-Στο άρθρο 159 (πρώην άρθρο 130α), σύμφωνα με το οποίο η διαμόρφωση και εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων και η εφαρμογή της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους στόχους της Συνοχής. Ας σημειωθεί ότι το αμέσως προηγούμενο άρθρο 158 προσδιορίζει ότι η οικονομική και κοινωνική συνοχή στοχεύει στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, περιλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών. Με το άρθρο αυτό, επομένως, οι «κοινωνικές παράμετροι της γεωργίας» του άρθρου 33 (πρώην 39) θα πρέπει να θεωρηθούν ότι εξειδικεύονται ως προς το περιεχόμενο και διευρύνονται ως προς το πεδίο εφαρμογής.

Τέλος, σε ότι αφορά τους στόχους της ΚΓΠ, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στην Agenda 2000, οι αποφάσεις της οποίας, αφενός αποτελούν τα σημεία πλεύσης της Ε.Ε. τουλάχιστον μέχρι το 2006 και αφετέρου, χωρίς να αμφισβητούν τους στόχους της ΚΓΠ, όπως έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, προσδιορίζουν πρόσθετες διαστάσεις και νέες ιεραρχήσεις στην εξέλιξη της ΚΓΠ. Με τις αποφάσεις αυτές, η ΚΓΠ εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία, αφού επεκτείνεται σε μία στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης, ιεραρχώντας πλέον τους στόχους της πολιτικής ως εξής:

- Εστίαση της ΚΓΠ σε μία πολιτική ασφάλειας και ποιότητας τροφίμων,
- Εγγύηση ενός ευπρεπούς βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες,

- Ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων στην ΚΓΠ,
- Δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, με την ενδυνάμωση της πολιτικής ανάπτυξης της υπαίθρου, ως δεύτερου πυλώνα της ΚΓΠ,
- Απλοποίηση του κοινοτικού νομικού πλαισίου.

9)ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ Κ.Γ.Π.

Η πορεία διαμόρφωσης και εξέλιξης της ΚΓΠ μπορεί να διακριθεί στις ακόλουθες πέντε κύριες φάσεις:

1) Θέσπιση της ΚΓΠ (1957 - 1967)⁴⁴

Η ΚΓΠ άρχισε να μορφοποιείται στις λεπτομέρειες της στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Το 1961 οι Υπουργοί Γεωργίας των ιδρυτικών μελών αποφάσισαν το βασικό κατάλογο των προϊόντων που επρόκειτο να καλυφθούν από την ΚΓΠ. Η αρχική εναρμόνιση των προηγούμενων εθνικών πολιτικών στη γεωργία επιτεύχθηκε με τη θέσπιση (βάσει του άρθρου 34) μίας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ) για κάθε ένα από τα καλυπτόμενα προϊόντα ή τομέα προϊόντων. Για την πραγματοποίηση των σκοπών της ΚΓΠ δημιουργείται μια κοινή οργάνωση των αγροτικών αγορών που, αναλόγως του προϊόντος, παίρνει την μορφή είτε κοινών κανόνων ανταγωνισμού, είτε υποχρεωτικού συντονισμού των διάφορων εθνικών οργανώσεων αγοράς, είτε τέλος μιας ευρωπαϊκής οργάνωσης αγοράς⁴⁵. Κάθε ΚΟΑ περιέλαβε το σύνολο των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων, ιδιαίτερα κανονισμούς τιμών, ενισχύσεις παραγωγής, εμπορίας, αποθήκευσης και λοιπές διευθετήσεις, καθώς και κοινό μηχανισμό για τη σταθεροποίηση των εισαγωγών και εξαγωγών, ενώ κάθε πολιτική επί των κοινών τιμών θα έπρεπε να βασίζεται σε κοινά κριτήρια και παρόμοιες μεθόδους υπολογισμού.

Κατ' επιταγή του ίδιου άρθρου 34 (40 της Σ.Π.), το 1962 ιδρύθηκε το γνωστό Γεωργικό Ταμείο (FEOGA) με τα δύο τμήματα του, Εγγυήσεων και Προσανατολισμού, για την κοινοτική χρηματοδότηση της ΚΓΠ σύμφωνα με τη

⁴⁴ Δ. Ν. Μπουρδάρας – Οι Μηχανισμοί Στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για τα Γεωργικά Προϊόντα – Αθήνα – 1999- Υπουργείο Γεωργίας – σελ. 8

⁴⁵ Π. Δ. Δαγτόγλου - Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο Ι – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – 1985 – σελ. 82

χρηματοδοτική αλληλεγγύη, που αποτελεί μία από τις τρεις θεμελιώδεις αρχές της ΚΓΠ. Το τμήμα Εγγυήσεων χρηματοδοτούσε (μέχρι τουλάχιστον το 1992) το 100% των δαπανών λειτουργίας και στήριξης των αγορών, το τμήμα του Προσανατολισμού χρηματοδοτεί μέρος μόνο (50 - 75%) των δαπανών για την εφαρμογή των διαρθρωτικών (μη υποχρεωτικών) προγραμμάτων της ΚΓΠ, ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται από τον εθνικό προϋπολογισμό.

Τα σιτηρά ήταν η πρώτη ομάδα προϊόντων που υπήχθη στους κανόνες της ΚΟΑ το 1962. Ωστόσο, η προσπάθεια να αποφασιστούν κοινές τιμές στα σιτηρά απέτυχε αρχικά (1964 - 1965), εξαιτίας διαφωνιών που προέκυψαν, ως προς το ενδεικνυόμενο ύψος των κοινών τιμών, από πλευράς κυρίως της Γερμανίας που δεν δεχόταν τιμές χαμηλότερες από το ύψος των τότε εθνικών της τιμών. Τελικώς, κοινές τιμές στα σιτηρά αποφασίστηκαν το 1967 (και εφαρμόστηκαν το έτος εμπορίας 1967 - 1968), σε επίπεδο πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο των εθνικών τιμών.

Στο μεταξύ, το σύστημα της ΚΟΑ σιτηρών ακολουθήθηκε, λίγο ως πολύ, στα περισσότερα προϊόντα του πρώτου καταλόγου. Το 1966 αποφασίστηκαν κοινές τιμές για το γάλα και τα γαλακτοκομικά, το βόειο κρέας, τη ζάχαρη, το ρύζι, το ελαιόλαδο και τους ελαιούχους σπόρους.

Το 1968 θεωρείται το πρώτο έτος κατά το οποίο η ΚΓΠ τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή, έτος κατά το οποίο τα περισσότερα εθνικά μέτρα στήριξης αποσύρθηκαν και αντικαταστάθηκαν βαθμιαία από το κοινοτικό σύστημα.

Θα πρέπει, λοιπόν, να επισημανθεί ότι, ενώ η Συνθήκη κάνει λόγο για κοινές τιμές και διάφορες ενδεχόμενες ενισχύσεις, υπονοεί αλλά δεν ορίζει επακριβώς ποιο σύστημα στήριξης της κοινοτικής γεωργίας (και για ποια καλυπτόμενα προϊόντα) θα έπρεπε να υιοθετηθεί. Στην πραγματικότητα, ήταν το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας που αποφάσισε (στην ιστορική Σύνοδο στη Stressa της Ιταλίας, το 1958) να υιοθετήσει, ως κύριο μηχανισμό πολιτικής, τη στήριξη των τιμών αγοράς. Εξαιρέση από αυτό το σύστημα αποτέλεσαν (αρχικά) οι ελαιούχοι σπόροι.

II) Η ΚΓΠ σε πλήρη λειτουργία (1968 -1979)⁴⁶

Κατά τη διάρκεια της πλήρους λειτουργίας του, το σύστημα στήριξης των τιμών εξασφάλιζε κοινές εγγυημένες τιμές για τα κύρια προϊόντα μέσω:

⁴⁶Δ. Ν. Μπουρδάρας – Οι Μηχανισμοί Στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για τα Γεωργικά Προϊόντα – Αθήνα – 1999- Υπουργείο Γεωργίας – σελ. 9.

του μηχανισμού της κοινοτικής παρέμβασης, βάσει του οποίου τα προϊόντα μπορούσαν να αποθηκευτούν, με κοινοτική ευθύνη, σε απεριόριστες ποσότητες, εξασφαλίζοντας μία ελάχιστη τιμή στον παραγωγό όταν οι τιμές αγοράς έπεφταν κάτω από το επίπεδο εγγύησης, των (μεταβλητών) αντισταθμιστικών εισφορών (ίσων προς την διαφορά των σταθερών τιμών κατωφλίου και των μεταβαλλόμενων διεθνών τιμών) που εισπράττονταν στα σύνορα υπέρ του κοινοτικού Ταμείου κατά την εισαγωγή ομοειδών προϊόντων, των εξαγωγικών ενισχύσεων (ίσων προς την διαφορά της μέσης διεθνούς τιμής και της μέσης τιμής στην εσωτερική αγορά) χορηγούμενων στους εξαγωγείς γεωργικών προϊόντων, ανάλογα με το είδος του προϊόντος και τον προορισμό του, ώστε να μπορούν τα προϊόντα κοινοτικής προέλευσης να σταθούν ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές.

Είναι προφανές ότι οι κοινές τιμές όπως αποφασίστηκαν εξαρχής και αυξανόμενες συνεχώς με ετήσιες αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας, διαμορφώθηκαν σύντομα σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από αυτά των διεθνών τιμών, που για ορισμένα προϊόντα έφτασαν να είναι ακόμη και τετραπλάσιες των διεθνών. Ως εκ τούτου, το όλο σύστημα επέτρεψε στην Κοινότητα να μεταβληθεί ταχύτατα από απολύτως ελλειμματική σε πλεονασματική στην παραγωγή βασικών γεωργικών προϊόντων, επιτυγχάνοντας έτσι, μέσα σε μία δεκαετία, τους περισσότερους στόχους της ΚΓΠ.

III) Οι αρνητικές διαρθρωτικές επιπτώσεις της ΚΓΠ και οι πρώτες αναμορφώσεις (1980 - 1989)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και μάλιστα προς το τέλος των διαπραγματεύσεων της Ελλάδας για την ένταξη της, άρχισαν να κάνουν έντονη την εμφάνιση τους τα δύο κύρια προβλήματα της ΚΓΠ, και τα οποία έκτοτε αποτέλεσαν τη βασική αιτία των περιορισμών που ακολούθησαν, επηρεάζοντας άμεσα την κατεύθυνση της περαιτέρω εξέλιξης και υλοποίησης του καθεστώτος, δηλαδή, απαράδεκτα πλεονάσματα που δεν μπορούσαν να διατεθούν τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά, ακόμη και με τις επιδοτούμενες τιμές.

Ήταν η εποχή που άρχισε να γίνεται αντιληπτό ότι το ίδιο το σύστημα ενεθάρρυνε την υπερ-παραγωγή, ενώ με δεδομένους τους πόρους του προϋπολογισμού, η υψηλή απαίτηση δαπανών για την ΚΓΠ δεν επέτρεπε την ανάπτυξη και χρηματοδότηση άλλων πολιτικών. Επιπλέον και κυριότερο, διαπιστώθηκε ότι η

οριζόντια εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης των τιμών είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του ρόλου των διαρθρωτικών ανεπαρκειών στη διαμόρφωση του εισοδήματος και την ταχεία επιδείνωση των ενδο-τομεακών εισοδηματικών ανισοτήτων μεταξύ των διάφορων περιοχών της Κοινότητας. Με άλλα λόγια, οι καλά οργανωμένες αγροτικές εκμεταλλεύσεις απορροφούσαν το μέγιστο ποσοστό των διατιθέμενων πόρων, ενώ η στήριξη των τιμών, αν και ιδιαίτερα υψηλή, δεν ήταν σε θέση να καλύψει αποτελεσματικά το γεωργικό εισόδημα στις μειονεκτικές και με διαρθρωτικές αδυναμίες περιοχές.

Ως εκ τούτου, από το 1979, άρχισαν να υιοθετούνται διάφοροι περιορισμοί και η ΚΓΠ εισήλθε στην εποχή των σταδιακών αναμορφώσεων. Αρχικά περιελάμβαναν:

- Τέλος συνυπευθυνότητας των γεωργών (σιτηρά, γαλακτοκομικά), βάσει του οποίου συμμετείχαν στο κόστος αποθήκευσης των πλεονασμάτων,
- Ποσοτώσεις παραγωγής κατά προϊόν ή κατά κράτος μέλος (οι περίφημες ποσοτώσεις γάλακτος που ισχύουν ακόμη και σήμερα, υιοθετήθηκαν το 1984),
- Περιορισμοί στην παρέμβαση,
- Περιορισμοί νέων φυτεύσεων, κ.λ.π.

Το 1984, αποφασίστηκε η αύξηση των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού (αύξηση από 1% σε 1,4% των πόρων ΦΠΑ), που, όμως, δεν ήταν ικανή να καλύψει τις συνεχώς αυξανόμενες γεωργικές δαπάνες.

Ταυτόχρονα, από το 1977 άρχισε να δίδεται ιδιαίτερο βάρος στο διαρθρωτικό σκέλος της ΚΓΠ. Οι προηγούμενες οδηγίες για την προώθηση των επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, της εμπορίας και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων και της ενθάρρυνσης των οργανώσεων παραγωγών, μετατράπηκαν σε κανονισμούς, ενώ το 1985, η προσπάθεια συγκεντρώθηκε στη βελτίωση της αποδοτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκαν και τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα, μετά από σκληρή διαπραγμάτευση και της ελληνικής πλευράς.

Το 1988, μετά την έναρξη εφαρμογής της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, δραστική αναμόρφωση αποτέλεσε το λεγόμενο πρώτο πακέτο Delors, στις κύριες αποφάσεις του οποίου περιλαμβάνονταν:

- Η εισαγωγή γενικευμένου συστήματος δημοσιονομικών σταθεροποιητών, δηλαδή δημοσιονομικών κατωφλίων εγγύησης για όλα τα κύρια προϊόντα,
- Ο μηχανισμός της Μέγιστης Εγγυημένης Ποσότητας για κάθε προϊόν (ΚΟΑ), για τη συγκράτηση της παραγωγής εντός ορίων (κατώφλια / ποσοτώσεις),

-Η αυστηρή εφαρμογή της Δημοσιονομικής Πειθαρχίας, βάσει της οποίας ως γεωργική κατευθυντήρια γραμμή ορίστηκε ότι η ετήσια αύξηση των γεωργικών δαπανών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 74% της αύξησης του κοινοτικού ΑΕΠ,

-Η εφαρμογή του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τη στενή (μηνιαία) παρακολούθηση των γεωργικών δαπανών και τη λήψη έγκαιρων μέτρων σε περίπτωση υπέρβασης των δημοσιονομικών γραμμών,

-Ενιαία δράση των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων (Τμήματος Προσανατολισμού του FEOGA, Κοινωνικού Ταμείου και Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης), με διπλασιασμό των διαθέσιμων πόρων τους, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις περιοχές των ήδη διαμορφωμένων στόχων της ΚΓΠ.

IV) Η αναθεώρηση του 1992 και η ένταξη της Γεωργίας στους κανόνες του Π.Ο.Ε. (1990 – 1996)

Οι διαδοχικές αναμορφώσεις της ΚΓΠ στη δεκαετία του 1980, δεν αμφισβήτησαν το βασικό της μηχανισμό, δηλαδή, το σύστημα στήριξης των τιμών αγοράς. Αποτελέσαν μάλλον εναλλακτικές πολιτικές προσαρμογής της ΚΓΠ στην εκάστοτε οικονομική συγκυρία. Ωστόσο, τα δύο κεντρικά προβλήματα (πλεονάσματα, υψηλό κόστος) συνέχισαν αυξανόμενα. Το 1988, οι δαπάνες Εγγυήσεων εξακολουθούσαν να απορροφούν το 65% περίπου του κοινοτικού Προϋπολογισμού, ενώ την ίδια εποχή, διατυπώσεις του είδους λίμνες γάλακτος ή οίνου και βουνά βουτύρου ή κρέατος δεν έπαψαν να εμφανίζονται στα ΜΜΕ και να προκαλούν τους Ευρωπαίους πολίτες. Ως εκ τούτου, οι επιθέσεις κατά των μηχανισμών της ΚΓΠ εντάθηκαν, τόσο στο εσωτερικό της ΕΚ όσο και στο διεθνές επίπεδο. Πράγματι, σε συνδυασμό με τα εσωτερικά προβλήματα, οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις του Γύρου Ουρουγουάης στα πλαίσια της GATT (αργότερα Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου - ΠΟΕ) έδωσαν το έναυσμα για τη ριζικότερη, μέχρι τότε, αναθεώρηση της ΚΓΠ στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Η αναθεώρηση του 1992 δεν αμφισβήτησε ασφαλώς τους στόχους της ΚΓΠ που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη. Υπήρξε όμως ένα αποφασιστικό βήμα στον προσανατολισμό του γεωργικού τομέα προς την κατεύθυνση των δυνάμεων της αγοράς, με τη σταδιακή μεταβολή του βασικού μηχανισμού της ΚΓΠ, από σύστημα στήριξης των τιμών σε σύστημα άμεσης στήριξης του γεωργικού εισοδήματος.

Κατεύθυνση-κλειδί υπήρξε η, για πρώτη φορά, σταδιακή περικοπή (δραστική ή συντηρητική) των θεσμικών τιμών και η παροχή άμεσων ενισχύσεων στους βασικούς τομείς των αροτραίων καλλιεργειών και βοείου κρέατος (ανά καλλιεργούμενο εκτάριο ή εκτρεφόμενο ζώο) προς αποζημίωση/αντιστάθμιση των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών, λόγω της περικοπής των τιμών. Ταυτόχρονα, υιοθετήθηκαν (ή συμπληρώθηκαν) τρία σημαντικά συνοδευτικά μέτρα που περιελάμβαναν:

- Ένα αγρο-περιβαλλοντικό πακέτο μέτρων, με στόχο την εκτατικοποίηση της παραγωγής και την προστασία των φυσικών πόρων,
- Πρόγραμμα αναδάσωσης καλλιεργούμενων εκτάσεων, με αποζημίωση των απωλειών εισοδήματος μέχρι και 20 χρόνια,
- Αποτελεσματικότερο καθεστώς πρόωρης σύνταξης για γεωργούς άνω των 55 ετών, ως κίνητρο βελτίωσης της παραγωγικότητας και ταυτόχρονα αύξησης του μέσου μεγέθους των μικρών και μη αποδοτικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Μεταξύ άλλων, οι τελικές αποφάσεις στο κοινοτικό επίπεδο επέτρεψαν στους βασικούς διαπραγματευτές στη GATT να καταλήξουν σε συμφωνία στο τέλος του 1993, εντάσσοντας πλέον τα γεωργικά προϊόντα στους βασικούς κανόνες του διεθνούς εμπορίου, με συγκεκριμένες δεσμεύσεις σταδιακής μείωσης (για την εξαετή περίοδο ισχύος της Συμφωνίας 1995 - 2000), σε τρία επίπεδα: εσωτερική στήριξη, προστασία στα σύνορα, εξαγωγικές ενισχύσεις. Κατά συνέπεια, ανεξαρτήτως των μελλοντικών εξελίξεων στις διεθνείς γεωργικές αγορές, οι δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν έναντι του ΠΟΕ, συνεπάγονται ριζικές αλλαγές στους τρόπους και μέσα σχεδιασμού, καθώς και εφαρμογής στο εξής των γεωργικών πολιτικών σε διεθνές επίπεδο (συνεπώς και της ΚΓΠ).

Στο μεταξύ, και μολονότι η εφαρμογή της αναθεώρησης του 1992, η οποία ολοκληρώθηκε το 1995, πέτυχε, σε γενικές γραμμές, τους αρχικούς της στόχους, η δεκαετία του 1990 σηματοδότησε άλλες εξελίξεις που έδωσαν λαβή για ευρύτερο σκεπτικισμό ως προς τη μελλοντική εξέλιξη της ΚΓΠ. Συγκεκριμένα, διάφοροι παράγοντες, εσωτερικοί και εξωτερικοί, έθεσαν την ΚΓΠ σε μία διαδικασία συνεχούς στο εξής αναμόρφωσης. Οι κυριότεροι παράγοντες μπορούν να συνοψισθούν στους εξής:

- Η συνεχιζόμενη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων αποκλειστικά με τη γεωργία, αλλά και η κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική σημασία της διατήρησης του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, εντείνουν τις πιέσεις για την προώθηση εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και απασχόλησης στις περιφέρειες, με

την ενδυνάμωση περισσότερο της πολιτικής ανάπτυξης της υπαίθρου παρά της γεωργικής ανάπτυξης.

-Η αυξανόμενη πίεση για μία γεωργία περισσότερο φιλική στο περιβάλλον, η θεσμική υποχρέωση για προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και η ανάγκη ενδυνάμωσης της υγιεινής ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων, αποτελούν παράγοντες που ωθούν στην ανάγκη βασικών αλλαγών στα μέχρι τώρα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης των γεωργικών προϊόντων.

-Οι πολυμερείς γεωργικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του ΠΟΕ που ξεκίνησαν μετά το πέρας ισχύος της Συμφωνίας του Γύρου Ουρουγουάης και διεξάγονται από τον Οκτώβριο 2001 ως νέος Γύρος Doha, αναμένεται να οδηγήσουν σε πρόσθετες δεσμεύσεις και στα τρία ανωτέρω επίπεδα στην κατεύθυνση της περαιτέρω φιλελευθεροποίησης του γεωργικού εμπορίου, γεγονός που θα καταστήσει δυσχερή τη διατήρηση των εξαγωγικών ενισχύσεων και των άλλων μέτρων στα σύνορα.

-Η προοπτική της διεύρυνσης με την ένταξη 10 υποψήφιων κρατών το 2004, στα περισσότερα των οποίων ο ρόλος του γεωργικού τομέα λαμβάνει εξαιρετικά σημαντικής διάστασης, έκανε επιτακτική την ανάγκη περαιτέρω αναμόρφωσης της ΚΓΠ, ώστε τα νέα μέλη να μπορέσουν να στεγαστούν ομαλά και μάλιστα εντός των υφιστάμενων δημοσιονομικών πλαισίων.

V) Η πρόκληση της διεύρυνσης - Agenda 2000 (1997 - 2006)⁴⁷

Το φιλόδοξο πακέτο προτάσεων που έγινε γνωστό ως Agenda 2000, δεν ήταν παρά η απάντηση της Επιτροπής στην εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Μαδρίτη, Δεκέμβριος 1995) να προετοιμαστεί έγκαιρα για την υλοποίηση της πολιτικής δέσμευσης όσον αφορά στη διεύρυνση της Ε.Ε. προς τις χώρες της Κεντρικής - Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) και την Κύπρο. Πράγματι, πέραν της γενικής στρατηγικής για την διεύρυνση, το πακέτο περιείχε ένα σύνολο προτάσεων που αφορούσαν τόσο το επόμενο χρηματοδοτικό πλαίσιο της Ε.Ε. για την περίοδο 2000 - 2006, όσο και τις αναγκαίες προσαρμογές που έπρεπε να επέλθουν στις υφιστάμενες κοινοτικές πολιτικές (κυρίως στην ΚΓΠ και στην πολιτική συνοχής μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων), ώστε η διεύρυνση να μην προκαλέσει κλυδωνισμούς στο όλο εγχείρημα.

⁴⁷Ε.Ε. – Πρόγραμμα Δράσης 2000, Συμπλήρωμα 5/97 Λουξεμβούργο – 1997.

Σε ό,τι αφορά την ΚΓΠ και για την αντιμετώπιση όλων των σχετικών προκλήσεων και αβεβαιοτήτων, η τελευταία αναθεώρηση αποφασίστηκε στα πλαίσια της Agenda 2000, μετά τη Διοργανική Συμφωνία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Βερολίνο το Μάρτη 1999. Βασική προσέγγιση των προτεινόμενων αλλαγών υπήρξε η συνέχιση της πορείας που χαρακτήριζε με την αναμόρφωση του 1992, δηλαδή, με την περαιτέρω μείωση των θεσμικών τιμών (στην κατεύθυνση εξάλειψης της διαφοράς τους από το επίπεδο των διεθνών τιμών) και την αντιστάθμιση των μειώσεων με ενίσχυση ή επέκταση των άμεσων πληρωμών.

Πέραν όμως των προσαρμογών που αποφασίστηκαν στις επιμέρους ΚΟΑ των βασικών προϊόντων, θέματα κλειδιά της τελικής συμφωνίας υπήρξαν επίσης:

- η στρατηγική ανάπτυξης της υπαίθρου ως δεύτερου πυλώνα της ΚΓΠ, με την ένταξη όλων των προηγούμενων διαρθρωτικών αλλά και νέων μέτρων σε ενιαίο θεσμικό πλαίσιο, συγχρηματοδοτούμενων πλέον από το Ταμείο Εγγυήσεων (πλην των περιοχών του στόχου 1, μεταξύ των οποίων ανήκει ολόκληρη η Ελλάδα), και
- η προώθηση ενός οριζόντιου κανονιστικού πλαισίου με (προαιρετικές ως επί το πλείστον) ρυθμίσεις να διέπουν στο εξής το σύνολο των άμεσων ενισχύσεων.

Βασικός, ωστόσο, προσανατολισμός των τελικών αποφάσεων υπήρξε ο καθορισμός των δημοσιονομικών οροφών στις γεωργικές δαπάνες, εντός του συνολικού δημοσιονομικού πλαισίου μέχρι το 2006. Η αναθεώρηση επομένως της ΚΓΠ και η σχετική προσαρμογή των ΚΟΑ προσδιορίστηκε από την επιδίωξη να διασφαλιστεί η τήρηση των δημοσιονομικών οροφών. Κατά συνέπεια, το κύριο στοιχείο της αναθεώρησης συνδέεται άρρηκτα με τις δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε., που καθόρισαν και τη σταθεροποίηση των γεωργικών δαπανών. Η συμφωνία, μάλιστα, προέβλεψε την ενδιάμεση επανεξέταση κατά το 2002 - 2003 των αποφάσεων του Βερολίνου, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, με τις ρυθμίσεις που έχουν προβλεφθεί και εν' όψει της προσεχούς διεύρυνσης, η σταθεροποίηση δεν κινδυνεύει να ανατραπεί.

Μετά από στενή παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεων του Βερολίνου αλλά και των εξελίξεων των γεωργικών θεμάτων στην εγχώρια και διεθνή σκηνή, η Επιτροπή παρουσίασε τον Ιούλιο 2002 τις βασικές κατευθύνσεις προς τις οποίες θα πρέπει να κινηθεί η ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΓΠ, δίνοντας έτσι έναυσμα για την έναρξη του δημόσιου διαλόγου επί του θέματος αυτού. Πράγματι, κατά τη διάρκεια της Δανικής Προεδρίας, το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας συζήτησε επανειλημμένα τους γενικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής προετοιμάζοντας το

έδαφος για τις τελικές αποφάσεις. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στις Βρυξέλλες (26-27/10/2002) κατέληξε σε οριστικές αποφάσεις σε ό,τι αφορά το τελικό χρονοδιάγραμμα της διεύρυνσης, προκειμένου τα 10 νέα Κράτη μέλη να ενταχθούν πλήρως στην Ε.Ε. το 2004.

Ως εκ τούτου, η ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΓΠ αποτέλεσε την πρώτη προτεραιότητα του Υπουργείου Γεωργίας κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας το α' εξάμηνο του 2003.

Βάσει των δεσμεύσεων της Agenda 2000 και λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχιζόμενες διαβουλεύσεις στο επίπεδο του ΠΟΕ, οι κυριότερες προτάσεις που περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής αφορούν, αφενός στα οριζόντια μέτρα που διέπουν το καθεστώς των μέχρι σήμερα στρεμματικών ή/και κατά κεφαλή ζώου ενισχύσεων κι αφετέρου σε ορισμένες προσαρμογές στα καθεστάτα των γεωργικών αγορών (ΚΟΑ).

Τα νέα στοιχεία που εισάγει στην ευρωπαϊκή γεωργία η Ενδιάμεση Αναθεώρηση είναι:

Ενιαία Ενίσχυση: Αφορά την αλλαγή στον τρόπο καταβολής των ενισχύσεων (άμεσες ενισχύσεις) που δίνονται μέχρι σήμερα. Η αναθεωρημένη ΚΓΠ προβλέπει την καταβολή των ενισχύσεων μέσω της καθιέρωσης της *ενιαίας ενίσχυσης* στο οποίο δεν θα είναι συνδεδεμένο με το τι ο αγρότης θα παράγει (αποδεσμευμένο ποσό). Το ποσό της ενιαίας ενίσχυσης θα υπολογίζεται βάση των ιστορικών στοιχείων την περίοδο 2000 - 2002. Επίσης, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος μείωσης της γεωργικής παραγωγής και της εγκατάλειψης των αγροτικών γαιών, ιδιαίτερα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, το Συμβούλιο αποφάσισε την δυνατότητα εφαρμογής ενός ευέλικτου συστήματος μερικής αποσύνδεσης των ενισχύσεων από την παραγωγή βάσει του οποίου τα Κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν την διατήρηση μέρους του ποσού των άμεσων ενισχύσεων να δίνονται με το ισχύον καθεστώς εφόσον νομίζουν ότι το νέο καθεστώς (ενιαίας ενίσχυσης) θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή. Παρόλα αυτά, το μεγαλύτερο τμήμα των επιδοτήσεων καταβάλλεται απευθείας στους αγρότες, ανεξάρτητα με το ποια προϊόντα θα παράγουν και σε ποιες ποσότητες, στη βάση ιστορικών κεκτημένων δικαιωμάτων (*αποσυνδεδεμένη ενίσχυση*). Το υπόλοιπο τμήμα θα πληρώνεται ανάλογα με το ύψος της παραγωγής (*συνδεδεμένη ενίσχυση*). Το νέο καθεστώς ισχύει για τα σιτηρά, το ρύζι, τους ελαιούχους σπόρους, το βόειο και το αιγοπρόβειο κρέας. Επίσης, σύμφωνα με την νέα ανακοίνωση της Επιτροπής, 23 Σεπτεμβρίου 2003, το ίδιο καθεστώς θα ισχύσει από το 2005 για το

ελαιόλαδο, τη ζάχαρη και το βαμβάκι. Η καθιέρωση της **ενιαίας αποδεσμευμένης ενίσχυσης**, αφενός μεν προσφέρει μια σημαντική σταθερή εισοδηματική βάση στον παραγωγό, αφετέρου παρέχει ιδιαίτερα περιθώρια επιλογών στον αγρότη, ώστε να αναδιαρθρώσει και προσανατολίσει την παραγωγή του προς προϊόντα που έχουν μεγαλύτερη ζήτηση στην αγορά. Η αποσυνδεδεμένη ενίσχυση είναι η πιο αποτελεσματική ενίσχυση σε όρους εισοδήματος. Όπως τονίζεται σε μια πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ, θα έχει ως αποτέλεσμα να λάβουν περισσότερα χρήματα οι γεωργοί από ότι ελάμβαναν από τις άλλες μορφές ενισχύσεων.

Σύμφωνα με το νέο καθεστώς ο αγρότης μπορεί να λαμβάνει το αποσυνδεδεμένο τμήμα της ενίσχυσης ανεξάρτητα από το εάν παράγει ή όχι. Η μόνη υποχρέωση που έχει είναι να διατηρεί τη γη του σε καλή γεωργική κατάσταση. Αναλυτικότερα, τα ΚΜ καλούνται να εφαρμόσουν το νέο καθεστώς έχοντας τις εξής δυνατότητες:

- Να διατηρήσουν σε ποσοστό μέχρι 25% τις υφιστάμενες στρεμματικές ενισχύσεις **των σιτηρών, των ελαιούχων σπόρων και των πρωτεϊνούχων καλλιεργειών**
- Να διατηρήσουν σε ποσοστό μέχρι 50% τις υφιστάμενες πριμοδοτήσεις για τα **αιγοπρόβατα** καθώς και την ειδική συμπληρωματική πριμοδότηση για τις ορεινές και λιγότερο ευνοημένες περιοχές
- Να διατηρήσουν σε ποσοστό μέχρι **100%** την τρέχουσα πριμοδότηση για τις **θηλάζουσες αγελάδες** ή εναλλακτικά μέχρι 40% **της ενίσχυσης σφαγής**
- Να διατηρήσουν σε ποσοστό μέχρι **100%** την **ενίσχυση σφαγής** ή εναλλακτικά μέχρι 75% της ειδικής πριμοδότησης για τα **άρρυνα βοοειδή**.
- Τα Νησιά του Αιγαίου και οι υπερ-πόντιες περιοχές της Ε.Ε. εξαιρούνται από το μέτρο της αποδέσμευσης.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν περιπτώσεις ανωτέρας βίας, δυσκολίες μεταβατικού περιεχομένου και να εξασφαλισθεί η είσοδος νέων αγροτών, έχει προβλεφθεί ένα ποσοστό έως 3% των συνολικών δικαιωμάτων ενίσχυσης κάθε Κράτους Μέλους να παρακρατείται για την δημιουργία ενός **Εθνικού Αποθέματος** το οποίο θα αναλώνεται για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων που προαναφέρθηκαν.

Χρόνος εφαρμογής: Οι επιλογές για τη μορφή του συνδεδεμένου ή αποσυνδεδεμένου συστήματος που θα ακολουθηθεί πρέπει να γίνουν από τα Κράτη Μέλη στο διάστημα **2005 έως 2007**.

Υπολογισμός του ποσού της ενιαίας ενίσχυσης για τους δικαιούχους και δικαιώματα αυτών⁴⁸

Για κάθε δικαιούχο θα γίνει ο υπολογισμός του πληθίκου της Ενιαίας Ενίσχυσης που δικαιούται, δια του μέσου όρου των στρεμμάτων που καλλιέργησε κατά την ιστορική περίοδο αναφοράς. Το πλήικο αυτό θα ονομάζεται αριθμός των ατομικών δικαιωμάτων πληρωμής κάθε δικαιούχου. Η ενίσχυση κάθε περιόδου, θα καταβάλλεται μεταξύ Δεκεμβρίου του κάθε έτους και Ιουνίου του επόμενου.

Τα δικαιώματα της Ενιαίας Ενίσχυσης θα μπορούν να μεταβιβάζονται με ή χωρίς τη γεωργική γη εντός του ίδιου κράτους μέλους, αλλά σε κάθε περίπτωση η ενεργοποίηση των δικαιωμάτων πρέπει να συνδέεται με τη γεωργική γη ή με τη διατήρηση ζωικού κεφαλαίου. Επίσης θα μπορούν να ενοικιάζονται, αλλά στην περίπτωση αυτή μαζί με τη γεωργική έκταση. Όλα τα δικαιώματα μειώνονται ως 3% για τη δημιουργία αντίστοιχου εθνικού αποθέματος. Το εθνικό απόθεμα θα διατίθεται υπέρ νέων αγροτών, υπέρ δικαιούχων που προέβησαν σε επενδύσεις μετά το 2002, ή για αντιμετώπιση περιπτώσεων ανωτέρας βίας. Αν κάποιος δικαιούχος δεν ενεργοποιήσει τα δικαιώματα του επί τριετία, τότε θα μεταβιβάζονται στο εθνικό απόθεμα. Τα κράτη-μέλη έχουν τη δυνατότητα περιφερειακής εφαρμογής της Ενιαίας Ενίσχυσης. Στην περίπτωση αυτή δεν θα γίνεται ατομικός υπολογισμός της αξίας των δικαιωμάτων ανά δικαιούχο, αλλά θα υπολογίζεται το πλήικο του συνόλου των ενισχύσεων που καταβλήθηκαν σε κάθε περιφέρεια, δια του συνόλου των στρεμμάτων της περιφέρειας που επιδοτήθηκαν κατά την περίοδο 2000 - 2002. Δηλαδή τα επιμέρους ατομικά δικαιώματα της ίδιας περιφέρειας θα έχουν την ίδια αξία (Ευρώ/στρέμμα), για όλους τους δικαιούχους. Η κυβέρνηση με τη σύμφωνη γνώμη των φορέων και κομμάτων δεν επιλέγει την περιφερειακή εφαρμογή. Θα εφαρμοστούν δηλαδή τα ιστορικά στοιχεία ανά παραγωγό.

Μελλοντικές προοπτικές

Η κοινή γεωργική πολιτική είναι ο μεγαλύτερος, ο πιο αμφιλεγόμενος από όλους τους τομείς πολιτικής της Ένωσης και αυτός που διαθέτει το μεγαλύτερο προϋπολογισμό. Η Ε.Ε. έχει στον τομέα της γεωργικής πολιτικής μεγαλύτερη εξουσία

⁴⁸Δ. Ν. Μπουρδάρας – Οι Μηχανισμοί Στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για τα Γεωργικά Προϊόντα – Υπουργείο Γεωργίας – Αθήνα – 1999 - σελ. 35

από αυτή που διαθέτει σε οποιοδήποτε άλλο τομέα πολιτικής και έχει εκδώσει όσον αφορά τη γεωργία περισσότερα νομοθετικά κείμενα από αυτά που έχει εγκρίνει για οποιαδήποτε άλλη πολιτική.

Η μελλοντική προοπτική για τον τομέα της γεωργίας στην Ε.Ε. εξαρτάται από την ικανότητα του να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες που παρέχονται τα τελευταία χρόνια στο εσωτερικό της Ε.Ε. και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ΚΓΠ έχει ήδη σημειώσει μεγάλη πρόοδο και έχει τώρα πολλές δυνατότητες να γίνει ένα πραγματικά ευρωπαϊκό μοντέλο για τη γεωργία του 21ου αιώνα.

Δ) Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ Κ.Γ.Π. ΜΕ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1) Πρόλογος

Η σχέση της ΚΓΠ με το εξωτερικό εμπόριο της Κοινότητας καθορίζεται εν πολλοίς από το διεθνές θεσμικό πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT, αργότερα Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου). Αρχικά, και για αρκετές δεκαετίες, τα αγροτικά προϊόντα εντάχθηκαν σε ένα προστατευτικό πλαίσιο, με σημαντικές εξαιρέσεις από τους γενικούς κανόνες εμπορίου της Συμφωνίας. Οι ιδιαιτερότητες αυτές επέδρασαν καταλυτικά στην ανάπτυξη της ΚΓΠ και στην καθιέρωση της Κοινότητας ως ενός σημαντικού εξαγωγέα και εισαγωγέα αγροτικών αγαθών. Σταδιακά, λόγω εσωτερικών αναγκαιοτήτων και μεταβολής του διεθνούς περιβάλλοντος, η ΚΓΠ πραγματοποίησε σημαντικά βήματα προς τη φιλελευθεροποίηση του αγροτικού εμπορίου και την άρση του προστατευτικού κελύφους των ευρωπαϊών αγροτών. Σημαντικό ιστορικό σταθμό στην πορεία αυτή αποτελεί η Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης για τη Γεωργία (URAA, 1994), καθώς για πρώτη φορά το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων εντάχθηκε στα πλαίσια των κανόνων που ισχύουν για τα υπόλοιπα εμπορικά αγαθά της Συμφωνίας.

Συνολικά, από τις ρυθμίσεις του Σχεδίου Ντελόρ (1987) για τον εκσυγχρονισμό της ΚΓΠ, έως την πρόσφατη αναθεώρηση της το καλοκαίρι του 2003, η ΚΓΠ επιδιώκει να ανταποκριθεί στην καταστατική επιδίωξη του ΠΟΕ για προοδευτική κατάργηση των φραγμών στο διεθνές εμπόριο του γεωργικού τομέα, και να υπερασπίσει ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων σε ένα πολυσύνθετο και απαιτητικό διεθνές περιβάλλον.

Η παρούσα εργασία παρακολουθεί σε αυτό το σημείο την σχέση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής με το εξωτερικό εμπόριο της Ε.Ε. και τη διαμόρφωση της στο πλαίσιο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων για τα γεωργικά προϊόντα των GATT/ΠΟΕ.

Στο πρώτο μέρος εξετάζεται η εξέλιξη της ΚΓΠ από τη δημιουργία της έως τις ημέρες μας, υπό το πρίσμα της δυναμικής αλληλεπίδρασης της με τις αντίστοιχες πολιτικές των σημαντικότερων εταίρων της στη διεθνή κοινότητα της GATT και μετέπειτα του ΠΟΕ.

Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στην πορεία και τα αποτελέσματα των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων σχετικά με τα αγροτικά αγαθά, όπως αυτά καθορίζονται από τους κανόνες των GATT/ΠΟΕ.

Στο τρίτο σύντομο κεφάλαιο επισημαίνονται κάποια γενικά συμπεράσματα για τη σημερινή δυναμική της ΚΓΠ στο παγκόσμιο περιβάλλον και τις πιθανές προοπτικές του διεθνούς αγροτικού εμπορίου στο εγγύς μέλλον.

2) Η Κοινή Γεωργική Πολιτική

2.1.) Η καθιέρωση και οι αρχές της ΚΓΠ

Η σημασία της γεωργίας για την κάλυψη των βασικών διατροφικών αναγκών και την ευημερία του πληθυσμού των κρατών που ανέλαβαν την πραγματοποίηση του κοινού ευρωπαϊκού οράματος, αναγνωρίστηκε ρητά στην ιδρυτική συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Για τον λόγο αυτό συμπεριλήφθηκαν στην Κοινή Αγορά, τόσο η παραγωγή των αγροτικών προϊόντων, όσο και το εμπόριο τους. Έτσι, οι κανόνες που προβλέπονται για την Κοινή Αγορά (ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών στο εσωτερικό, κοινό δασμολόγιο στα σύνορα), ισχύουν εξίσου και για τον γεωργικό τομέα. Σύμφωνα μάλιστα με την παρ.2 αρθ. 32 συνθΕΚ, η λειτουργία και η ανάπτυξη της κοινής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα, συνοδεύεται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) του συνόλου των κρατών - μελών.

Η ΚΓΠ περιέχει κοινές ρυθμίσεις για τις οποίες έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα τα κοινοτικά όργανα. Παράλληλα, για την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ προβλέφθηκε η δημιουργία κοινών οργανώσεων αγορών των αγροτικών προϊόντων (αρθ. 40-42 συνθΕΚ).

Οι βασικές αρχές στις οποίες θεμελιώθηκε η ΚΓΠ είναι οι εξής τρεις:

- Η αρχή της ενότητας των γεωργικών προϊόντων, σύμφωνα με την οποία τα αγροτικά προϊόντα κινούνται ελεύθερα εντός των ορίων της Κοινότητας και οι αγορές τους διέπονται από κοινούς κανόνες λειτουργίας.
- Η αρχή της χρηματοδοτικής αλληλεγγύης, που προβλέπει την χρηματοδότηση της ΚΓΠ από τον κοινοτικό προϋπολογισμό και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ, γαλ. FEOGA).

- Η αρχή της κοινοτικής προτίμησης, κατά την οποία τα κράτη - μέλη πρέπει να προτιμούν τα προϊόντα που προέρχονται από την Κοινότητα⁴⁹.

Η τελευταία αρχή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παρούσα προσέγγιση, καθώς συνδέεται άμεσα με πτυχές του εξωτερικού εμπορίου της Κοινότητας. Συγκεκριμένα, η πραγματοποίηση της αρχής της κοινοτικής προτίμησης, επέβαλε τη δημιουργία ενός συστήματος, το οποίο θα διασφαλίζει ότι τα προϊόντα κοινοτικής παραγωγής θα διατίθενται στην αγορά -εσωτερική και εξωτερική- υπό όρους ευνοϊκότερους των προϊόντων τρίτων χωρών. Με άλλα λόγια, τα κοινοτικά προϊόντα, μέσω συγκεκριμένων μέτρων, παραμένουν φθηνότερα από αυτά των τρίτων χωρών. Αυτό εξασφαλίζεται με δασμούς ή αντισταθμιστικές εισφορές στις εισαγωγές, που καθιστούν τα εισαγόμενα προϊόντα ακριβότερα από τα αντίστοιχα ανταγωνιστικά κοινοτικά. Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κοινοτικών προϊόντων αποσκοπούν, παράλληλα, οι διάφορες ενισχύσεις και επιδοτήσεις στα εξαγόμενα από την Ε.Κ. αγαθά.

2.2.) Η Κοινή Εμπορική Πολιτική της Κοινότητας

Οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Κοινότητας, δομήθηκαν στη βάση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής (ΚΕΠ), που αποτελεί το σύνολο των αρχών και των κανόνων που διέπουν τη δασμολογική πολιτική και κάθε άλλο μέτρο που επιδρά στο εμπόριο. Για την ΚΕΠ (όπως άλλωστε και την ΚΓΠ) έχουν σχεδόν αποκλειστική αρμοδιότητα τα κοινοτικά όργανα.

Η ΚΕΠ συνοπτικά αναφέρεται στις ακόλουθες πτυχές του εμπορίου:

- τη δασμολογική πολιτική
- την πολιτική ελέγχου των εισαγωγών με μη δασμολογικά μέσα
- τα μέτρα εμπορικής άμυνας
- την πολιτική προώθησης των εξαγωγών
- τη σύναψη εμπορικών συμφωνιών με τρίτες χώρες ή ομάδες χωρών.

Θεμέλιο της ΚΕΠ υπήρξε η τελωνιακή ένωση των κρατών της Ε.Κ., που σημαίνει εφαρμογή κοινού δασμολογίου στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας.

⁴⁹Neill Nugent – Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Εκδόσεις Σαββάλας – Αθήνα – 2003 – σελ. 532-533.

Στη βάση των αρχών της ΚΕΠ, εντάχθηκαν στην κοινή αγορά και τα αγροτικά προϊόντα, με συγκεκριμένες διαφοροποιήσεις, οι οποίες σχετίζονταν με την ιδιαίτερη φύση της αγροτικής παραγωγής.

2.3.) Η κοινή γεωργική αγορά και η σχέση της με το διεθνές εμπόριο

Η οργάνωση της κοινής αγοράς των γεωργικών προϊόντων προβλέπεται στην ιδρυτική συνθήκη της Κοινότητας. Ορισμένα από τα απαραίτητα μέτρα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού που αναφέρονται στο κείμενο, είναι οι ρυθμίσεις των τιμών, οι ενισχύσεις για την παραγωγή και την εμπορία των προϊόντων, κοινοί μηχανισμοί σταθεροποίησης των εισαγωγών και των εξαγωγών κ.ά.

Με βάση αυτά και άλλα μέτρα, που έλαβαν τα αρμόδια κοινοτικά όργανα, κατέστη δυνατή η κοινή οργάνωση αγορών των περισσότερων αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων της Κοινότητας, όπως το βοδινό, το χοιρινό, το σιτάρι, η ζάχαρη, τα λαχανικά κ. ά.

Είναι φυσικό η οργάνωση κάθε μίας ξεχωριστής αγοράς να παρουσιάζει ιδιαιτερότητες και διαφορές ανάλογα με το προϊόν που πραγματεύεται. Προκύπτουν εντούτοις, κάποια κοινά χαρακτηριστικά που διακρίνουν το σύνολο των αγορών. Τα χαρακτηριστικά αυτά αναφέρονται στην εφαρμογή ενός κοινού δασμολογίου στα εισαγόμενα προϊόντα, στις ρυθμίσεις των τιμών, στην απαγόρευση επιβολής δασμών ή μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών - μελών και, όσον αφορά στις εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Κοινότητας, στην προστασία των κοινών κοινοτικών αγορών απέναντι σε τρίτες χώρες με την επιβολή δασμών και εισφορών στα προϊόντα που προέρχονται από τις χώρες αυτές.

Στα πλαίσια της ΚΓΠ έχουν αναπτυχθεί διάφοροι μηχανισμοί στήριξης και προστασίας των κοινοτικών προϊόντων, όπως ο μηχανισμός καθορισμού των τιμών στήριξης μερικών προϊόντων και ο μηχανισμός της παρέμβασης από τις αρμόδιες εθνικές αρχές σε τιμές παρέμβασης⁵⁰, όταν ο παραγωγός δεν μπορεί να λάβει ικανοποιητική τιμή στην αγορά⁵¹.

Ο σημαντικότερος μηχανισμός προστασίας, από την άποψη του εξωτερικού εμπορίου της Κοινότητας, είναι αυτός που προβλέπει την επιβολή δασμών και

⁵⁰ Η εγγυημένη ελάχιστη τιμή για το προϊόν του κοινοτικού παραγωγού.

⁵¹ Ο συγκεκριμένος μηχανισμός οδήγησε στην εντατικοποίηση της παραγωγής, που θεωρείται σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για το φαινόμενο των «ποταμών γάλακτος», των «βουνών κρέατος» κ.ά., που προκάλεσαν κατά περιόδους την αγανάκτηση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

αντισταθμιστικών εισφορών σε προϊόντα του γεωργικού τομέα προερχόμενα από τρίτες χώρες, όταν η τιμή των προϊόντων των χωρών αυτών είναι χαμηλότερη από εκείνη των ανταγωνιστικών κοινοτικών προϊόντων.

Συνοπτικά τα μέτρα των γεωργικών αγορών που σχετίζονται με το εξωτερικό εμπόριο της Κοινότητας είναι:

- η τιμή κατωφλίου, που αποτελεί ελάχιστη τιμή εισαγωγής ομοειδών προϊόντων στα σύνορα⁵²,
- οι μεταβλητές εισαγωγικές εισφορές, που εισπράττονται στα σύνορα και ισούνται με τη διαφορά μεταξύ τιμής κατωφλίου και τιμής παρέμβασης⁵³,
- οι εξαγωγικές ενισχύσεις ή επιστροφές⁵⁴, που χορηγούνται στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων που εξάγουν τα προϊόντα τους σε τρίτες χώρες. Κύριος σκοπός αυτών των ενισχύσεων υπήρξε η ενθάρρυνση εξαγωγής των προϊόντων που πλεονάζουν στην Κοινότητα. Η παροχή τους οφείλεται στο γεγονός ότι συνήθως οι διεθνείς τιμές των προϊόντων αγροτικής και κτηνοτροφικής προέλευσης είναι χαμηλότερες και κατά συνέπεια πολύ περισσότερο ανταγωνιστικές από εκείνες που ισχύουν στην Κοινότητα.
- το τέλος εξαγωγής, που εφαρμόζεται όταν η κοινοτική τιμή πέφτει κάτω από τις διεθνείς τιμές. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η αποθάρρυνση μαζικών εξαγωγών, που οδηγούν σε αποσταθεροποίηση της εσωτερικής αγοράς.

Το έντονα προστατευτικό πλαίσιο που συνεπάγεται η εφαρμογή όλων των παραπάνω αρχών και μηχανισμών, σαφώς δεν βρίσκεται στην κατεύθυνση της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου και του ανοίγματος των αγορών που πρέσβευε η GATT (και αργότερα ο ΠΟΕ). Η ανάπτυξη της ΚΓΠ στο παραπάνω πλαίσιο κατέστη δυνατή χάρη στην εξαίρεση των γεωργικών προϊόντων από τους γενικούς κανόνες της GATT. Οι διεθνείς πιέσεις για την διάρρηξη του προστατευτικού κελύφους της ΚΓΠ, παρά τις σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια του χρόνου προς

⁵²Η τιμή κατωφλίου καταργήθηκε κατά τη συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης.

⁵³Κατά τον Γύρο της Ουρουγουάης μετατράπηκαν σε δεσμευμένους δασμούς, υπό σταδιακή μείωση.

⁵⁴Χονδρικά, οι επιστροφές υπολογίζονται με βάση τη διαφορά μεταξύ της μέσης τιμής που ισχύει στην Κοινότητα και αυτής που ισχύει στην αγορά για την οποία προορίζεται το εξαγόμενο προϊόν.

την κατεύθυνση της φιλελευθεροποίησης, δεν έπαψαν ποτέ και συνεχίζονται αμείωτες έως σήμερα.

2.4.) Η εξέλιξη της ΚΓΠ

Οι καταστατικοί στόχοι που τέθηκαν κατά τη δημιουργία της ΚΓΠ, σε μεγάλο βαθμό υλοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή της. Έως τα τέλη της δεκαετίας του 1970 η παραγωγικότητα είχε αυξηθεί σημαντικά, τα αγροτικά εισοδήματα είχαν βελτιωθεί, η Κοινότητα είχε αποκτήσει αυτάρκεια σχεδόν σε όλα τα βασικά γεωργικά προϊόντα και, ιδιαίτερα αξιοσημείωτο, είχε μεταβληθεί από καθαρό εισαγωγέα στον σημαντικότερο εξαγωγέα γεωργικών προϊόντων.

Υπήρχαν, εντούτοις, κάποιες σημαντικές ανεπάρκειες της ΚΓΠ, που καθιστούσαν αναπόφευκτη μια συνολικότερη μεταρρύθμιση της:

- Η βελτίωση του γεωργικού εισοδήματος δεν αφορούσε στον ίδιο βαθμό όλους τους παραγωγούς. Οι γεωργοί με μικρές μονάδες και αυτοί που βρίσκονταν σε λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες, δέχονταν αναλογικά μικρότερη στήριξη από το σύστημα των εγγυημένων τιμών, σε σχέση με τους μεγάλους παραγωγούς των ανεπτυγμένων περιοχών. Ως συνέπεια, διευρυνόταν η ανισοκατανομή εισοδήματος μεταξύ περιοχών αλλά και κλάδων παραγωγής.
- Οι μηχανισμοί προστασίας και στήριξης της ΚΓΠ επέφεραν αύξηση της παραγωγής, η οποία δεν μπορούσε πλέον να απορροφηθεί από την εσωτερική αγορά. Τα παραγόμενα προϊόντα κατέληξαν να σαπίζουν σε αποθήκες ή να στοιβάζονται σε χωματερές, προκαλώντας την αγανάκτηση της κοινής γνώμης.
- Η ΚΓΠ απορροφούσε ένα δυσανάλογα μεγάλο ποσοστό του κοινοτικού προϋπολογισμού, λόγω του συστήματος υποστήριξης της παραγωγής. Σε μια περίοδο απαιτήσεων για δημοσιονομική πειθαρχία, η χρηματοδότηση της ΚΓΠ θεωρούταν απαράδεκτη σπατάλη πόρων από μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης αλλά και πολλών κυβερνήσεων μελών της Κοινότητας.

Παράλληλα με αυτές τις εξελίξεις, στο διεθνές σκηνικό οι πιέσεις για κατάργηση ή έστω μείωση των προστατευτικών μηχανισμών της ΚΓΠ είχαν ενταθεί. Ιδιαίτερα μάλιστα μετά την εντυπωσιακή αύξηση του μεριδίου της Κοινότητας στην διεθνή αγορά γεωργικών προϊόντων.

2.5.) Το Σχέδιο Ντελόρ και η ΚΓΠ

Το 1986 ακολουθώντας μια διαρκή αυξητική τάση, οι δαπάνες του προϋπολογισμού είχαν φτάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα. Την ίδια περίοδο τα πλεονάσματα των γεωργικών προϊόντων εξακολουθούσαν να συσσωρεύονται, με αποτέλεσμα η ΚΓΠ να απορροφά μεγάλο ποσοστό του κοινοτικού προϋπολογισμού. Η επιτυχία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (ΕΕΠ), που είχε στόχο τη μετάβαση από κοινή σε ενιαία εσωτερική αγορά⁵⁵, προϋπέθετε τον περιορισμό του κόστους της ΚΓΠ. Έτσι, το 1987 η Επιτροπή υπέβαλε ένα σχέδιο που έγινε γνωστό ως «Σχέδιο Ντελόρ».

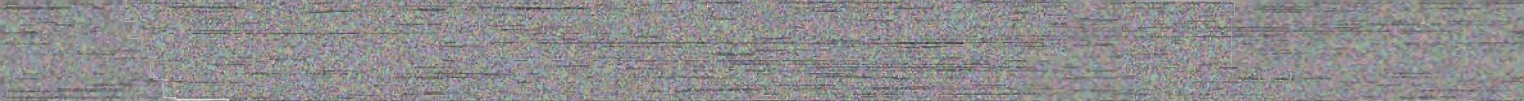
Τα μέτρα που πρότεινε το σχέδιο και αφορούσαν στην ΚΓΠ, αποσκοπούσαν στον περιορισμό των υπερβάσεων ενός κράτους γεωργικής πρόνοιας, σύμφωνα με την διατύπωση της Επιτροπής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε ουσιαστικά το Σχέδιο Ντελόρ. Τα βασικά σημεία σχετικά με τη γεωργία ήταν τα εξής:

- Προσδιορισμός ανώτατου ορίου για τις εγγυόμενες ποσότητες κάθε προϊόντος
 - Αυστηρή εφαρμογή δημοσιονομικής πειθαρχίας⁵⁶ στην ΚΓΠ
 - Μεταβολή στη σύνθεση των δαπανών του προϋπολογισμού, οι οποίες ανακατανεμήθηκαν υπέρ των διαρθρωτικών ταμείων, κυρίως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- Όλες οι παραπάνω αλλαγές που επήλθαν στην ΚΓΠ και σταδιακά άλλαξαν τον προσανατολισμό της, δεν ήταν μόνο αποτέλεσμα εσωτερικών διεργασιών και ζυμώσεων της Κοινότητας. Η μεταβολή της ΚΓΠ από μια άκρως προστατευτική πολιτική σε μια περισσότερο προσανατολισμένη στην αγορά και στον ελεύθερο ανταγωνισμό -διαδικασία που εξακολουθεί να εξελίσσεται και σήμερα- οφείλεται στην ανάπτυξη των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων της Κοινότητας. Το Σχέδιο Ντελόρ διευκόλυνε σε αρκετό βαθμό τη διαπραγματευτική ικανότητα της

⁵⁵Ο χρονικός ορίζοντας που είχε τεθεί στο κείμενο της ΕΕΠ, για την ολοκλήρωση της κοινής (ενιαίας) αγοράς, ήταν η 31^η Δεκεμβρίου 1992.

⁵⁶Συγκεκριμένα, η ετήσια αύξηση των δαπανών του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τμήματος Εγγυήσεων δεν έπρεπε να ξεπερνούν το 74% της ετήσιας αύξησης των δαπανών του εθνικού ακαθάριστου προϊόντος της Κοινότητας.

β. Ρήτρα συνέχισης

Η ρήτρα συνέχισης προβλέπει τη επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων ένα έτος πριν από το τέλος της περιόδου εφαρμογής των μέτρων. Υιοθετήθηκε με πρωτοβουλία των ΗΠΑ, που επιθυμούσαν την διασφάλιση της συνέχειας των μεταρρυθμίσεων, ενώ η ΕΕ υπήρξε πολύ πιο επιφυλακτική στο συγκεκριμένο ζήτημα.

γ. Συμφωνία για Υγειονομικά και Φυτοϋγειονομικά Μέτρα (ΥΦΜ).

Η επιμέρους συμφωνία για τα ΥΦΜ, αποσκοπεί στην προστασία του εμπορίου από την επιβολή μη δασμολογικών μέτρων από τα επιμέρους κράτη, με την υιοθέτηση δύο αρχών: της αρχής της εναρμόνισης των σχετικών νομοθεσιών και της αρχής της ισοδυναμίας, η οποία στηρίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση. Για την εξασφάλιση της εφαρμογής των κανόνων δημιουργείται η Επιτροπή Υγειονομικών και Φυτοϋγειονομικών Μέτρων, η οποία μπορεί να εγκρίνει, ύστερα από εμπειριστατωμένη επιστημονική τεκμηρίωση, τη λήψη από επιμέρους κράτη περισσότερο αυστηρών μέτρων, ώστε τα τελευταία να μην αποτελούν εμπόδια στο διεθνές εμπόριο.

δ. Ειδική μεταχείριση των αναπτυσσόμενων κρατών

Όπως φαίνεται και από τις επιμέρους ρυθμίσεις της Συμφωνίας για τη γεωργία, τα αναπτυσσόμενα κράτη εξαιρούνται από την εξαετή περίοδο υποχρεωτικής εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων της GATT. Για τις χώρες αυτές ο χρόνος επιμηκύνεται σε δέκα έτη. Επιπλέον, οι μειώσεις στους δασμούς και στις εξωτερικές επιδοτήσεις είναι μικρότερες, ενώ για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες προβλέπεται μη υποχρέωση εφαρμογής ορισμένων μέτρων⁷⁶.

Σχετικά με τις χώρες που είναι καθαροί εισαγωγείς τροφίμων και εξαιρετικά ευάλωτες σε περίπτωση αύξησης των διεθνών τιμών (λόγω της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου), το άρθρο 16 καλεί τα κράτη να αναλάβουν δράση για την αποτροπή των αρνητικών επιπτώσεων από παρόμοιες πιθανές εξελίξεις, χωρίς εντούτοις να προβλέπει συγκεκριμένα μέτρα.

⁷⁶Για παράδειγμα, οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες εξαιρούνται από την υποχρέωση μείωσης του όγκου των επιδοτούμενων εξαγωγών τους κατά 14%, η οποία ισχύει για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

3.9.) Ο Γύρος της Ντόχα⁷⁷

Μετά την ολοκλήρωση του ΓτΟ, οι διαπραγματεύσεις για το γεωργικό εμπόριο στα πλαίσια του ΠΟΕ επανεκκίνησαν⁷⁸ το 2000, εγκαινιάζοντας τον Γύρο της Ντόχα (ΓτΝ)⁷⁹. Οι συνομιλίες κατέληξαν τον Νοέμβριο του 2001 στην υπογραφή από 121 μέλη της Διακήρυξης της Ντόχα.

Η διακήρυξη επιβεβαιώνει τον μακροπρόθεσμο στόχο του ΠΟΕ, δηλαδή την καθιέρωση ενός δίκαιου και προσανατολισμένου στην αγορά εμπορικού συστήματος και την εμπόδιση περιορισμών και στρεβλώσεων κατά τη διεξαγωγή του διεθνούς γεωργικού εμπορίου. Τα μέλη δεσμεύονται στα τρία γνωστά πεδία:

- πρόσβαση στην αγορά (αλλαγές για την βελτίωση της πρόσβασης)
- εξαγωγικές ενισχύσεις (σταδιακές μειώσεις, με προοπτική την πλήρη κατάργησή τους)
- εσωτερική υποστήριξη (σημαντικές μειώσεις στα επίπεδα προστασίας και στήριξης).

Η διακήρυξη τονίζει επίσης την ανάγκη διαφοροποιημένης μεταχείρισης των αναπτυσσόμενων χωρών⁸⁰, καθώς και τη σημασία μη εμπορικών θεμάτων, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η ανάπτυξη της υπαίθρου, η υγιεινή και ασφάλεια τροφίμων κ. ά.

Η προθεσμία για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων που έθεσε ο ΓτΝ, έληγε τον Ιανουάριο του 2005. Ο στόχος αυτός μετά το Κανκούν φαίνεται πλέον μάλλον εξωπραγματικός. Οι συνομιλίες που ξεκίνησαν στην πόλη Κανκούν του Μεξικού τον Σεπτέμβριο του 2003, κατέρρευσαν εντός λίγων ημερών, καταδεικνύοντας ότι υπάρχει πολύ μακρύς δρόμος ακόμη για την επίτευξη των στόχων του ΠΟΕ.

Σημαντική εξέλιξη του Κανκούν υπήρξε η δυναμική παρουσία του λεγόμενου *Γκρουπ των 22* (G-22), που αποτελεί συμμαχία φιλελεύθερων γεωργικών εξαγωγέων⁸¹ και καθαρών εισαγωγέων⁸², κοινό σημείο των οποίων είναι η εναντίωσή τους στην ηγεμονία ΗΠΑ και Ε.Ε. Οι G-22 θεωρούν τη στάση των δύο εμπορικών υπερδυνάμεων

⁷⁷<http://europa.eu/scadplus/leg/ei/lvb/l104000.htm>

⁷⁸Σύμφωνα με το άρθρο 20 της Συμφωνίας για τη Γεωργία του ΓτΟ.

⁷⁹Ο Γύρος ονοματίστηκε από την ομώνυμη πόλη του Κατάρ, όπου έλαβαν χώρα οι συνομιλίες.

⁸⁰Ιδιαίτερα στα πεδία της ασφάλειας τροφίμων και αγροτικής ανάπτυξης.

⁸¹όπως η Ταϊλάνδη και η Αργεντινή.

⁸²όπως η Αίγυπτος.

υποκριτική, γιατί ενώ διδάσκουν τις αρετές του ελεύθερου εμπορίου, διατηρούν στο εσωτερικό τους έντονα προστατευτικές γεωργικές πολιτικές.

Παράλληλα ένα ισχυρό μέτωπο συγκροτήθηκε από τα 90 φτωχότερα κράτη, ενάντια στον ανεπτυγμένο κόσμο.

Η Ε.Ε. από την πλευρά της εισήλθε στις συνομιλίες σχετικά αισιόδοξη, με την νέα προσανατολισμένη στην αγορά (trade-friendly) ΚΓΠ και την δέσμευσή της να προχωρήσει στη δραστική μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων.

4) ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι η ΚΓΠ από τη δεκαετία του 1980 και μετά, εισήλθε σε μια πορεία σταδιακής προσαρμογής στις ενδογενείς αλλά και εξωτερικές πιέσεις των καιρών.

Από τις ρυθμίσεις του Σχεδίου Ντελόρ έως την πρόσφατη αναθεώρηση της, η ΚΓΠ επιδιώκει να ανταποκριθεί στην καταστατική επιδίωξη του ΠΟΕ για προοδευτική κατάργηση των φραγμών στο διεθνές εμπόριο του γεωργικού τομέα. Ταυτόχρονα, φυσικά, στοχεύει στην υπεράσπιση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών προϊόντων.

Κατά τη διαδικασία συμμόρφωσης της ΚΓΠ στις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου, σημαντικό ζήτημα προκύπτει ως προς τον βαθμό στον οποίο διασφαλίζονται τα συμφέροντα των ευρωπαϊών γεωργών. Το οποιοδήποτε αίτημα για απελευθέρωση του εμπορίου δεν πρέπει να συνεπάγεται μείωση των εισοδημάτων των γεωργών και κοινωνικοοικονομική τους περιθωριοποίηση.

Στην ίδια πορεία, η ΚΓΠ δείχνει να ενσωματώνει συνολικότερες απαιτήσεις των ευρωπαϊών πολιτών και να βελτιώνει τη συμβατότητα της με τις άλλες πολιτικές της Ε.Ε., ιδιαίτερα την περιφερειακή πολιτική.

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, τα αδιέξοδα των πρόσφατων πολυμερών διαπραγματεύσεων φανερώνουν τις μεγάλες διαφορές των κυρίαρχων συνομιλητών (δηλ. των ΗΠΑ και της Ε.Ε.) στα τρία πεδία της αγροτικής πολιτικής (πρόσβαση αγοράς, εξαγωγικές ενισχύσεις, εσωτερική στήριξη). Ειδικότερα η Ε.Ε. δέχεται και θα συνεχίσει να δέχεται έντονη πίεση στο πεδίο της εσωτερικής στήριξης και θα πρέπει να πείσει τους εταίρους της ότι η νέα ΚΓΠ δεν προκαλεί στρεβλώσεις στο διεθνές εμπόριο. Όσον αφορά στο κεφάλαιο των ενισχύσεων/επιδοτήσεων των εξαγωγών, αυτό αποτελεί πάντοτε ένα ακανθώδες ζήτημα της ΚΓΠ, μολονότι η Ε.Ε. δείχνει διάθεση να τις μειώσει δραστικά, ιδιαίτερα «στα προϊόντα ειδικού ενδιαφέροντος για τις αναπτυσσόμενες χώρες⁸³».

Παράλληλα, η δυναμική παρουσία των αναπτυσσόμενων κρατών ως ενωμένο μπλοκ και το μέτωπο που διαμορφώνουν οι ενενήντα φτωχότερες χώρες έναντι του

⁸³ Απόσπασμα από *Agra Europe*, τεύχος Σεπτ. 2003.

ανεπτυγμένου κόσμου, δείχνουν ίσως μια μετατόπιση στην ισορροπία δυνάμεων εντός του ΠΟΕ.

Οι εξελίξεις αυτές καθιστούν το περιβάλλον των διαπραγματεύσεων ακόμη πιο εύθραυστο. Τελικά φαίνεται πως η όποια πρόοδος στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις θα επέλθει από την ειλικρίνεια των προθέσεων και τη διάθεση διαλλακτικότητας όλων των πλευρών.

ΠΗΓΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΙΣΤΑΜΕ – Ανδρέας Παπανδρέου, Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών – Οι δρόμοι της Ο.Ν.Ε., Ο.Ν.Ε. και Αγροτικός Τομέας – Αθήνα 2000.
2. Δονάτος Παπαγιάννης – Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – 1999.
3. Νίκος Μούσης – Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική – Εκδόσεις Παπαζήση – 2003.
4. Ναπολέων Μαραβέγιας, Μιχάλης Α. Τσινισιζέλης – Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικές-Πολιτικές και Οικονομικές Πτυχές – Εκδόσεις Θεμέλιο.
5. Γ. Δημόπουλος-Ν. Μπαλτάς-Ι. Χασσίδ – Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Β', Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές – Εκδόσεις Ι. Σιδέρης – 2001.
6. Δ. Ν. Μπουρδάρας – Οι Μηχανισμοί Στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για τα Γεωργικά Προϊόντα – Υπουργείο Γεωργίας – Αθήνα – 1999.
7. Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος – Το δίκαιο της Ε.Ε. – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα – Αθήνα – 2003.
8. Μπαλτάς Ν. «Η Κοινή Αγροτική πολιτική» στο Δημόπουλος, Γ., Μπαλτάς, Ν., Χασσίδ, Ι. «Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές» Τόμος Β, Εκδόσεις Σιδέρης Ι, 2001.
9. Μαραβέγιας Ναπολέων – Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010 – Εκδόσεις Παπαζήση – Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
10. Baltas C. N. – Common Agricultural Policy: Past, Present and Future – Nova Publishers, Inc. New York – 2000.
11. Π. Δ. Δαγτόγλου - Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο Ι – Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – 1985.
12. Κατράνης, θεσμική διάσταση του ΠΟΕ στο «Οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών»,
13. Μαραβέγιας Ναπολέων – Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010 – Εκδόσεις Παπαζήση, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
14. Παπαγεωργίου Κ.-Κάλδης Π. – Κοινή Διαρθρωτική Πολιτική και Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων – Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Γεωργικής Οικονομίας, Αθήνα.
15. Neill Nugent – Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Εκδόσεις Σαββάλας – Αθήνα – 2003.

ΑΡΘΡΑ

1. Λατίφης Κ. – Η Προσαρμογή της Γεωργίας στους Νόμους της Αγοράς – Οικονομικός Ταχυδρόμος – 20/02/2002.

2. Κόρακας Ανδρέας - Η Αγροτική Ελλάδα χωρίς επιδοτήσεις της Ε.Ε. – Οικονομικός Ταχυδρόμος – 30/12/1999.

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

1. <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/160032.htm>.
2. [http:// europa.eu.int/comm./publications/booklets/move/21/txt_el.pdf](http://europa.eu.int/comm./publications/booklets/move/21/txt_el.pdf)
3. <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/160026.htm>.
4. <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/104000.htm>
5. <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/134004.htm>
6. <http://europa.eu.int/rapid/start/welcome.htm>

ΈΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

1. Οδηγία 72/159, 72/160 και 72/161, ΕΕ L 96, 23/04/72.
2. Κανονισμός 25/162, ΕΕ L 30, της 20/04/1962,
3. Κανονισμός 728/70, ΕΕ L 94 της 28/04/1970,.
4. Κανονισμός στήριξης της αγροτικής ανάπτυξης από το ΕΓΤΠΕ: (ΕΚ) 1757/1999 της 17/05/99,
5. Κανονισμός εφαρμογής των μέτρων στήριξης αγροτικής ανάπτυξης (ΕΚ) 1750/1999 της 23/07/99
6. Κανονισμός εφαρμογής των μέτρων στήριξης αγροτικής ανάπτυξης (ΕΚ) 1750/1999 της 23/07/99
7. Γενικός Κανονισμός των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΚ) 1260/1999 της 21/06/99
8. Ε.Ε. – Πρόγραμμα Δράσης 2000, Συμπλήρωμα 5/97 Λουξεμβούργο – 1997
9. Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999.

ΠΗΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

1. Υπουργείο Γεωργίας, Τμήμα Διαχειριστικής Αρχής Γ'ΚΠΣ.
2. Υπουργείο Γεωργίας, Δ/ση Β, Διαχειριστικής Αρχής Γ'ΚΠΣ Τα νέα στοιχεία της Αναθεώρησης της ΚΓΠ.

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

- 01 ΙΑΝ. 2000

10 ΦΕΒ. 2000

03 ΜΑΡ. 2011

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000084077